

Íslensk
leirlist

—

Íslenskt

leirlist

Ceramics

in Iceland

Kjarvalsstaðir
Listasafn Reykjavíkur
The Reykjavík Municipal Art Museum
janúar - febrúar 1995

Í árþúsundir hefur leirinn verið hráefni í ýmiss konar hagnýta hluti og listaverk. Leirinn er raunar goðsögulegt efni — Guð skapaði manninn úr leir, og leirinn hefur fylgt mannkyninu frá ómuna tíð. Oftar en ekki eru gömul leirlistarverk mikilvægur vitnisburður um horfna samfélagshætti og listrænan sköpunarmátt forfeðra og formæðra.

Í alþjóðlegu samhengi er íslensk leirlistarhefð ung listgrein, og haslaði sér völl í íslenskri listasögu í byrjun fjórða áratugarins, bæði sem nytjalist og sem hrein sköpun. Allt frá þeim tíma hefur leirlistin þróast í sambyli við aðrar listgreinar. Á síðastliðnum áratugum hefur komið fram fjöldi íslenskra listamanna sem hafa lagt sig fram við að sprengja af sér eldri skilgreiningar og skapa verk sem fela í sér raunverulega endurnýjun og framlengingu á hugtakinu list.

Sýningin Íslensk leirlist er sögusýning sem sýnir glögg hláfrar aldar þróun íslenskrar leirlistar, en einnig úttekt á því markverðasta sem íslenskir leirlistarmenn eru að takast á við og skapa um þessar mundir. Menningarmálanefnd Reykjavíkur býður leirlistarmenn velkomna á Kjarvalsstaði og biður gesti vel að njóta listar þeirra.

For thousands of years, clay has been used to make all sorts of functional articles and works of art. In fact, clay is a mythological substance — God created man from it — and has accompanied mankind since time immemorial. Ancient pottery often provides important evidence about lost ways of life and the creative artistic powers of our forbears.

From an international perspective, the ceramics tradition is a recent branch of the arts in Iceland, only establishing itself in the 1930s both as a handicraft and a pure art form. Ever since, it has been developing in company with other branches of the arts. In recent decades a number of artists have emerged in Iceland who have striven to break free from earlier definitions and create works that represent a genuine revitalization and extension of the notion of art.

Ceramics in Iceland is a retrospective exhibition clearly showing the half-century of development which has taken place in this field, and at the same time presents a survey of the most notable creative work that Icelandic ceramic artists are engaged in at the moment. The Cultural Committee of the City of Reykjavik welcomes these ceramic artists to Kjarvalsstaðir and invites everyone to enjoy the works of art which they are exhibiting.

formaður menningarmálanefndar Reykjavíkurborgar / Chairman, Cultural Committee of the City of Reykjavik

Guðmundur Jónsson

Inngangur

Það er viðtekin venja að skipa myndlist í flokka eftir þeim miðlum sem fengist er við. Þannig er til einföldunar fjallað um málverk, höggmyndir, byggingarlist og aðrar listgreinar með aðskildum hætti, þótt fleira sameini þær — og þá einkum listrænn metnaður — en greinir þær að, en þær er fyrst og fremst að nefna margvíslega möguleika sem ákveðin efni búa yfir umfram önnur við hina listrænu sköpun.

Leirlistin hefur ýmsa kosti fram yfir marga aðra listmiðla. Þar ber helst að telja annars vegar hvernig hún þættir saman notagildi og listrænan metnað og hins vegar ríkulega sögu leirlistarinnar.

Að byggingarlist undanskilinni er erfitt að hugsa sér aðra listgrein sem tengist daglegu lífi manna fastari böndum. Leirmunir hafa í aldanna rás snert flest svið mannlegs lífs. Leirmunir hafa verið (og eru enn) afar mikilvægir við alla matargerð og framreiðslu matar og drykkjar; slíkir munir hafa oft sameinað listræn eigindi og notagildi með eftirminnilegum hætti. Þá hafa listaverk úr leir verið mikilvæg við ástundun trúarbragða, en ekki síst þjónað almennu hlutverki skrautmuna í hsbýlum manna, og skarast þar við aðrar listgreinar, einkum höggmynda-listina. Enn í dag er leirmunargerð mikilvægur hluti af lífi fólks um allan heim; mataráhöld, húsbúnaður, skrautmunir, listaverk — engin önnur listgrein er jafn ríkur þáttur í hinn daglegu tilveru.

Leirlistin á sér einnig víðameiri sögu en flesta órar fyrir. Hún hefur fylgt mannkyninu lengur en nokkur önnur listgrein; elstu minjar sem fundist hafa um brennda leirmuni (jarðleir) eru um níu þúsund ára gamlar, eða meira en fjögur þúsund og fimm hundruð árum eldri en pýramíðarnir í Egyptalandi. Margar þjóðir geta rakið sögu sína og trúarbrögð að miklu leyti í gegnum þróun leirlistarinnar, og eru Kína, Kórea og Japan góð dæmi þessa; saga Grikkja og fleiri þjóða fyrir botni Miðjarðarhafs væri einnig snöggrum fátækari ef ekki kæmu til heimildir í leir. Þróun leirmunargerðar frá gripum úr jarðleir, í steinleir og loks fingert postulín eru merkilegir áfangar í menningarsögu þjóða, og bera oft vitni ótrúlegri tæknikunnáttu og verk hæfni sem er ekki auðvelt að leika eftir; það tók Evrópubúa t.d. um fjögur hundruð ár að komast að leyndardómum postulínsgerðarinnar, sem Kínverjar höfðu sigrast á um 1300 (og höfðu raunar uppgötvað frumstætt postulín á valdatímum Tang-ættarinnar a.m.k. fimm öldum fyrir).

Í mörgum löndum teljast forn leirlistarverk meðal helstu þjóðargersema, og eru varðveitt af mikilli kostgæfni. Söfn slíkra verka eru mikið sótt, enda gefa þau góða innsýn í líf fólks fyrir á tímum; gripirnir sameina listfengi í skreytingum og notagildi í daglegu lífi, sem þannig verður ljósara fyrir síðari tíma. Það er gott dæmi um þann sess sem leirlistin hefur haft í gegnum tíðina að listmunir úr leir voru oft notaðir sem gjafir milli þjóðhöfðingja og það skýrir m.a. hversu mörg góð söfn kínversks postulíns er að finna á Vesturlöndum; tvö af bestu söfnum heims á þessu sviði eru í Dresden í Pýskalandi og í Topkapi-höllinni í Istanbul í Tyrklandi.

Söguleg fátækt okkar Íslendinga er hér nær algjör, en um margt ofur edlileg. Landnámsmenn báru ekki með sér hingað neinar hefðir á þessu sviði þótt leirmunargerð væri þekkt víða í Evrópu, og jarðsaga Íslands er of stutt til að hér væri almennt að finna í jörðu nothæfan leir til slíkrar framleiðslu. Svo er þó á stöku stað, fyrir tilstilli jarðvarma og eldsumbrota sem hafa flýtt þeirri ummyndun jarðefna sem leirinn skapast af, en um þetta var landsmönnum ókunnugt fyrren eftir rannsóknir Eggerts Ólafssonar og Bjarna Pálssonar. Þau leirmunabrot sem hér hafa fundist eru öll af innfluttum gripum, sem væntanlega hafa einkum ratað á heimili heldra fólks á síðari öldum.

Saga leirlistar á Íslandi er stutt, raunar innan við mannsævi, og hófst fyrir tilstilli Guðmundar frá Miðdal sem setti fyrstu leirmunargerðina á fótr hér á landi um 1930. Með þessari sýningu er ætlunin að gefa nokkurt yfirlit yfir þróun leirlistar hjá Íslenskum listamönnum sem hafa helgað sig þessum miðli, og líta yfir sviðið eins og það er nú. Hér getur því að líta sýnishorn verka þeirra sem ruddu brautina, dæmi um hvað leirlistarfólk hefur verið að fást við síðustu áratugi, og hver viðfangsefni eru nú. Þróunin hefur óneitanlega verið blómleg og fjölbreytt í stuttri sögu leirlistarinnar á Íslandi, og er vonandi að sýningin nái að endurspeglja það að nokkru.

Introduction

Art is often traditionally classified according to medium. For the sake of simplification we talk of painting, sculpture, architecture and other branches of the arts as separate entities, even though they have more shared characteristics – led by artistic ambition – than their distinguishing features, primarily in the various possibilities that specific materials offer for artistic creation.

Ceramics have a number of advantages over other media and have been well served by them throughout the centuries, the foremost being their combination of artistic ambition and utility, and also their history, which is equally rich.

Apart from architecture, it is difficult to imagine a branch of the arts that is more closely linked up with everyday life. Pottery has entered most areas of human life throughout the centuries; it has been (and still is) very important for all cooking and the serving of food and drink, often with a memorable combination of artistry and function. Works of ceramic art have played an important role in religious custom and have not least served a general role as household ornament, where they overlap with other branches of the arts, particularly sculpture. Even today, pottery is still an important part of people's lives all over the world: as receptacles for food, ornaments, works of art. No other branch of the arts is so prominent in man's day-to-day existence.

The history of ceramics is also more extensive than is generally imagined. Pottery has accompanied man longer than any other branch of the arts. The oldest known earthenware potshreds date back nine thousand years, or more than four thousand and five hundred years before the Egyptian pyramids. Many nations can to a large extent trace their history and religion through the development of their pottery, as the examples of China, Korea and Japan show. Likewise, the history of Greece and other Mediterranean cultures would be significantly impoverished without pottery sources. The development of ceramics from earthenware to stoneware and on to delicate porcelain represents noteworthy stages in civilization and often testifies to incredible technique and skills which are difficult to imitate. For example, Europeans took some four hundred years to discover the secret of making porcelain which the Chinese had solved around the year 1300 (and had in fact discovered a primitive type of porcelain during the T'ang era at least five centuries before that).

In many countries, ancient pottery ranks with the most precious national treasures and is carefully preserved. Museums housing such articles are popular with the public for the deep insight they give into life in times gone by; these articles combine artistic decoration with everyday function and shed light on people's lives then for posterity. To illustrate the high regard in which ceramics have been held throughout the ages, pottery often served as a gift between heads of state, which also explains why so many good collections of Chinese porcelain are found in the West. Two of the world's best collections are in Dresden in Germany and at the Topkapi palace in Istanbul.

Iceland's history is almost entirely barren in this respect, for several very natural reasons. The settlers did not bring any traditions in this field with them, even though pottery was widely known in Europe, and Iceland is geologically too young to expect workable clay to be found. It does occur, however, in occasional places, the product of geothermal and volcanic activity which has sped up the transformation process by which clay is formed, but its presence was unknown until Eggert Ólafsson and Bjarni Pálsson made the first scientific expeditions around Iceland in the eighteenth century. Fragments of pottery which have been found in Iceland are all from imported articles which presumably tended to find their way to wealthier households in the past.

The history of ceramics in Iceland is short, in fact extending over less than a single human lifespan, and began on the initiative of Guðmundur Einarsson from Míddalur who established the first pottery in Iceland around 1930. The present exhibition aims to present a survey of the development which has taken place among Icelandic artists who have devoted themselves to this medium, together with a survey of the ceramics scene today. It contains a selection of works by Iceland's pioneers and examples of what ceramic artists have been

Upphafið

Guðmundur Einarsson frá Miðdal hefur sem listamaður helst verið kenndur við eins konar áttahagalist eða náttúruromantik sem eigi meira skylt við þjóðlega romantík 19. aldarinnar en alþjóðlegri stefnur í anda módernisma 20. aldar. Þessi túlkun á list Guðmundar mótaðist ekki síst á sjötta og sjöunda áratugnum þegar óhlutbundna málverkið réð ríkjum í landinu, en Guðmundur var einarður andstæðingur þeirra listhreyfinga sem settu það í öndvegi. List hans sjálfs hefur galdið þessara viðhorfa hans með nokkrum hætti, þar sem hún hefur almennt mætt tómlæti frá þeim tíma og Guðmundur vart verið nefndur í öðru samhengi en vegna andstöðu sinnar við hina alþjóðlegu þróun í myndlistinni.

Guðmundur er þekktastur sem myndhöggvari og listmálari en var í raun mun fjölhæfari listamaður en flestir gera sér grein fyrir. Félagið Íslensk grafík var fyrst stofnað 1954 og síðan endurreist 1969, en Guðmundur gerði sínar fyrstu grafíkmyndir upp úr 1920 og hélt hér fyrstu grafíkþýninguna 1925. Leirlistarfélag var fyrst stofnað hér á landi 1981, en Guðmundur stofnaði leirmunaverkstæði á Íslandi rúmri hálfri öld fyrr, og var í tæpa tvo áratugi eini listamaðurinn sem sinnti þessari listgrein. Þá eru ónefnd önnur áhugasvið Guðmundar, félagsmál, náttúruskoðun og fjallaferðir, ljósmyndun og ritstörf.

Guðmundur Einarsson var fæddur í Miðdal í Mosfellssveit 1895, og var oftast kenndur við þann stað. Hann nam á unglingsárum í teikniskóla Stefáns Eiríkssonar myndskurðarmanns, en hélt síðar til Kaupmannahafnar og var þar í tvo vetur í námi, fyrst í teikniskóla Viggos Bjergs og síðan í Konunglega fagurlistaskólanum. Þaðan hélt hann svo til Þýskalands haustið 1921, nánar tiltekið til München, og þar stundaði hann fjölþætt listnám næstu árin, einkum á sviði höggmyndagerðar, en jafnframt því tileinkaði hann sér helstu þætti annarra listmiðla, t.d. koparstungu og leirlistar.

Um svipað leyti og náminu í Þýskalandi lauk hefur það orðið ásetningur hans að leita hófanna við leirmunagerð hér á landi. Eins og eðlilegt mátti teljast leitaði hann stuðnings við hugmyndir sínar á opinberum vettvangi.

Við umræðu á Alþingi um fjárlög fyrir árið 1927 lagði Magnús Jónsson, þingmaður Reykvíkinga og síðar ráðherra, fram tillögu um að Guðmundi Einarssyni myndhöggvara yrði veittur 4000 króna styrkur til að setja upp leirbrennsluofn til myndgerðar. Til stuðnings tillögunni benti Magnús m.a. á að hér gæti orðið um þjóðhagslega hagkvæmt fyrirtæki að ræða: „.... það er mikið keypt inn af allskonar útlendum smíðisgripum, og er sumt af þessu heldur lélegur verksmíðjuíðnaður. Væri því mikils virði að fá þetta gert í landinu sjálfu. Það er því í rauninni enginn listastyrkur, sem hér er farið fram á, heldur styrkur til að koma upp innlendri iðnaðargrein.“

Eirindi Guðmundar var hafnað að þessu sinni; tíðarandinn var á móti ríkisstyrkjum til atvinnuveganna, og því hefur rökstuðningur Tryggva Þórhallssonar síðar forsætisráðherra líkast til vegið þyngst, þegar hann upplýsti að fjárveitinganefnd væri á móti þessari tillögu „.... með því að hún lítur svo á, að hér sé fremur um nýja iðnaðargrein en listamannastyrk að ræða, og sér ekki sérstaka ástæðu til, að ríkissjóður fari að styrkja þennan iðnað.“

Þrátt fyrir þessa niðurstöðu lét Guðmundur ekki hugfallast, og hélt áfram að vinna að því að láta drauminn um leirmunagerð rætast. Árið 1927 fékk hann leigt hús Listvinafélagsins á Skólavörðuholti með það í huga að hefja þar þessa starfsemi, en bjó jafnframt í húsinu, hafði þar vinnustofu og hélt listsýningar. Hann leitaði einnig eftir fjárstuðningi hjá einkaaðilum til að koma undirbúningi af stað, og hóf á eigin vegum rannsóknir á íslenskum leir sem gæti orðið heppilegt hráefni til leirmunagerðarinnar. Hann safnaði sýnishornum víða að, og sendi sum þeirra til Þýskalands til frekari rannsókna; þar naut hann mikillar velvildar og óskoraðs trausts gamalla kennara sinna í München sem aðstoðuðu hann eftir föngum við tilraunir með íslenska leirinn, m.a. með því að útvega honum aðstöðu til að meta hann, blanda, móta og brenna í Þýskalandi. Þessar tilraunir voru grundvöllur þess sem síðar var gert.

Síðla vetrar 1929 hélt Guðmundur á ný til Þýskalands, að þessu sinni til að láta smíða fyrir sig þau tæki sem hann þurfti til að koma leirmunagerðinni á laggirnar; þar var brennsluofninn mikilvægastur. Þessi tæki voru framleidd sérstaklega fyrir Guðmund hjá þekktu fyrirtæki á þessu sviði, Königbaner's í München, og þegar hann hélt heim á leið var fram undan mikið verk við uppsetningu tækja og leiröflun áður en fyrstu gripirnir kæmu úr hinum nýja kolakynta brennsluofni.

Við þann undirbúning naut Guðmundur um skeið aðstoðar frá ungum þýskum leirkera-smið, Hans Kragl, sem hafði unnið í leirmunaverksmiðju í Þýskalandi, og starfaði hér í um

engaged upon in recent decades and today. Icelandic ceramics have certainly enjoyed a flourishing and diverse development during their short history and the present exhibition hopes to capture something of this.

The beginning

As an artist, Guðmundur Einarsson from Míddalur has largely been identified with a type of local art or pastoralism which is more akin to nineteenth-century nationalist romanticism than to international movements in the twentieth-century modernist vein. Such a view of Einarsson's art derives not least from the 1950s and 1960s, when Abstract Art, which he vehemently opposed, was dominant in Iceland. His own art has to some extent suffered from this judgement of his and met a blank response ever since; he has hardly been mentioned in any other context than as an opponent of international developments in art.

However, Guðmundur Einarsson was a much more versatile artist than most people realize, although he is best known as a sculptor and painter. While the Icelandic Graphics Society was established in 1954 and refounded in 1967, Einarsson had made his first graphic works in the early 1920s and held the first graphics exhibition in Iceland in 1926. An Association of Ceramic Artists was established in 1981, although Einarsson had set up a pottery more than half a century earlier and for almost two decades was the only Icelander engaged in this branch of the arts. He had many other interests, including various social issues, observing nature, mountain hikes, photography and writing.

Guðmundur Einarsson was born in Míddalur near Reykjavík in 1895 and was generally associated with his place of birth, as "Guðmundur from Míddalur." He studied at a drawing school run by carver Stefán Eiríksson before going to Copenhagen to study for two years, first in Viggo Bjerg's school of drawing and later at the Royal Academy. He left there for Munich in 1921 where he studied a number of artistic disciplines, in particular sculpture, and learnt the basics of other media such as engraving and pottery.

Around the time that he completed his studies in Germany, Einarsson decided to try to set up a pottery in Iceland. Naturally enough, he sought public backing for his scheme. During a parliamentary debate on the budget for 1927, Magnús Jónsson, an MP who would later serve as a government minister, proposed an amendment to award Guðmundur Einarsson a grant of 4,000 krónur to set up a pottery kiln. In support of his proposal, Jónsson pointed out the economic benefits: "All manner of foreign articles are imported, some of them fairly poor factory production. It would be important to have this craft practised in Iceland itself. This is therefore not in effect an application for an arts grant, but rather a grant to set up a domestic craft industry."

Einarsson's request was turned down this time, since this was an age which disapproved of state grants to industry. The crucial argument was probably made by Tryggvi Þórhallsson, who later became Prime Minister, when he described how the committee of ways and means opposed the proposal "because it regards the present case as involving a new branch of industry rather than an arts grant and sees no particular reason for the treasury to support it."

Undeterred, Einarsson continued to work towards realizing his dream of setting up a pottery. In 1927 he rented the Friends of the Arts House on Reykjavík's Skólavörðuholt with the aim of setting up operations in it, as well as living there and running a workshop and gallery. He also sought backing from private individuals to launch his preparations, and began his own studies of the properties of Icelandic clay which might be a suitable raw material for pottery. He collected samples from several sites and sent some for further analysis to Germany. There he enjoyed the friendship and unqualified support of his former teachers in Munich, who assisted him as best they could in his experiments with Icelandic clay and arranged facilities in Germany for him to assess, mix, mould and fire it. Everything that followed was founded on these experiments.

Towards the end of 1929, Einarsson returned to Germany, this time to arrange the manufacture of various equipment needed to launch the pottery, of which the kiln was the most important. The equipment was custom-built for him by Königsbaner's of Munich, a well known manufacturer in this field, but when he returned to Iceland a great deal of work still lay ahead on installing it and finding supplies of clay before the first articles would emerge from the new coal-fired kiln.

Í Listvínahúsinu: fyrsti leirbrennsluofninn á Íslandi. / In the Friends of the Arts House: the first firing kiln in Iceland.

Frá Listvínahúsinu: fálki og rjúpur. / From the Friends of the Arts House: a falcon and ptarmigans.

Frá Listvínahúsinu: tveit vasar. / From the Friends of the Arts House: two vases.

hálf ár á meðan leirbrennslan var að komast af stað. Í þessu brautryðjendastarfi var þó væntanlega ekki síður mikilvægur þáttur Lydíu Pálsdóttur, sem einnig kom með frá Þýskalandi vorið 1929. Lydía hafði þá nýlokið þriggja ára námi í leirlist við Handiðaskólann í München og kunnir því vel til verka, enda átti hún mikinn þátt í velgengni leirmunagerðarinnar um langt árabil.

Fyrsta brennslan í kolaofninum góða fór fram í nóvember 1929, og má ímynda sér að það hafi verið eins og helgistund þegar ofninum var lokið upp og fyrstu gripirnir teknir út úr honum. Til þeirrar athafnar var boðið nokkrum vinum og vandamönnum, svo og helstu stuðningsmönnum Guðmundar í þeirri löngu baráttu sem þessi stund hafði kostað. Í þakklætisskyni fyrir stuðninginn og þolinmæðina fengu allir viðstaddir með sér einn hinna nýbrenndu smágripa þegar haldið var heim á leið um kvöldið.

Enn átti eftir að yfirstíga ýmis vandamál áður en hægt var að hefja framleiðsluna af fullum krafti. Sum voru tæknilegs eðlis; mikið af munum eyðilagðist í brennslu því að íslenski leirinn var misjafn að gæðum og blöndun hans mikið vandaverk sem ná þurfti tókum á; önnur vandamál snertu fjárhag fyrirtækisins, og hans vegna sneri Guðmundur sér aftur til Alþingis. Að þessu sinni urðu viðtökurnar öllu betri en í fyrri tilraun.

Í mars 1930 fjallaði alþingi um frumvarp til fjárlaga fyrir árið 1931, og þar lagði fjárveitinganefnd til undir liðnum „Til verklegra fyrirtækja“ að Guðmundi Einarssyni myndhöggvara yrði veittur 5000 króna styrkur „til þess að setja upp leirbrennsluverksmiðju“. Í greinargerð með tillögunni benti fjárveitinganefnd á að Guðmundur hefði látið gera starlegar rannsóknir á íslenskum leir, og gæfu þær landsmönnum góðar vonir: „Niðurstaða þeirra tilrauna og rannsókna er sú, að sumar leirtegundir íslenskar standi ekki að baki bestu leirtegundum erlendum til ýmiskonar iðnaðar, og að til séu hér óþrjótandi námur af nothæfum leir til brennslu. Nú hefir hann brotist í því að afla sér fullkominna tækja til leirbrennslu, en vantar 5000 kr. til þess að kljúfa þann kostnað, og sækir hann nú um þá hjálp til Alþingis.“

Í umræðum um málið sagði Bjarni Ásgeirsson þingmaður m.a.: „Stofnkostnaður slíkrar

Frá sýningu Guðmundar Einarssonar í Listvinahúsinu í desember 1930. / From Guðmundur Einarsson's exhibition in the Friends of the Arts House in December 1930.

For a while, Einarsson was assisted in these preparations by a young German potter, Hans Kragl, who had worked in a ceramics plant in Germany and would spend half a year in Iceland while the pottery was being launched. An equally important part was played in this pioneering work by Lydía Pálsdóttir, who also came to Iceland from Germany in 1929. She had just completed three years' study in ceramics at the Munich College of Arts and Crafts and her skills would make a great contribution to the success that Einarsson's pottery enjoyed for many years afterwards.

The first firing was made in November 1929; it is easy to imagine the sense of reverence when the kiln was opened and the first articles were removed. A few close friends and relatives were invited along, together with Einarsson's main backers in the long campaign to make this occasion possible. As a token of gratitude for their support and patience, they were all presented with a small newly fired article to take home at the end of the evening.

A number of problems still remained to be overcome before full production could be begun. Some were technical in nature, since the uneven quality of Icelandic clay and problems of establishing correct mixtures led to many of the articles being destroyed during firing. Other problems involved finances, and once again Einarsson approached parliament. This time his efforts met a rather better reception.

In March 1930, during parliamentary readings of the budget for 1931, the committee of ways and means proposed, under the heading "Practical Enterprises," to award a grant of 5,000 krónur to Guðmundur Einarsson to "establish a pottery." In its recommendation, the committee pointed out the promising results of his detailed studies of Icelandic clay: "These experiments and studies have shown that some types of Icelandic clay are not inferior to the best foreign ones for various industrial purposes, and that Iceland has inexhaustible resources of suitable clay for firing. He has undertaken to acquire sophisticated equipment for pottery manufacture but needs 5,000 krónur to meet the costs and is now applying to parliament for assistance."

In the ensuing debate, member of parliament Bjarni Ásgeirsson pointed out that "The cost of setting up such a plant is around 10,000 krónur and Guðmundur Einarsson is already assured of half that sum, but still needs the 5,000 krónur that the committee proposes awarding him. He has already acquired various equipment needed for his pottery, such as a kiln, kneading machine and wheel, and to the best of my knowledge has already imported this equipment to Iceland in the hope of raising capital for the enterprise."

verksmiðju, sem hér er um að ræða, er um 10 þús. kr., og hefir Guðmundur þegar tryggt sér helming þeirrar upphæðar, en vantar þessar 5000 kr., sem nefndin leggur til að honum verði veittar. Hefir Guðmundur þegar orðið sér úti um ýmis hin nauðsynlegustu tæki til leirbrennslu, svo sem leirbrennsluvél, hnoðara og rennibekk, og veit ég ekki betur en að hann sé þegar búinn að fá þessi tæki hingað upp, í þeirri von að honum myndi takast að afla fjár til fyrirtækisins."

Til að gefa öðrum þingmönnum kost á að sjá framleiðsluna með eigin augum bauð Bjarni upp á sýningu úr ræðustól, sem væri enn í dag talin óvenjuleg uppákoma í sölum alþingis: „Guðmundur ber aðallega fyrir brjósti að gefa íslenskum listamönnum tækifæri til að móta ýmsa skrautmuni úr leir. Tók ég með mér ýmsa muni hingað á fundinn, sem Guðmundur hefir mótað, sem sýnishorn þess, hvað gera má úr hinum íslenska leir. Getu háttvirtir þingdeildarmenn fengið að sjá þessa muni, ef þeir vilja; hér er t.d. forkunnarfagur bikar, sem Guðmundur hefir gert.“ Og möguleikarnir voru fjölbreyttir: „En það er fleira, sem gera má úr hinum íslenska leir, t.d. þakhellur á hús, venjulegan borðbúnað (Guðmundur hefir þegar gert sér sjálfum einn, fallegan í mesta máta), og svo mætti lengi telja.“ Og loks: „Yfirleitt má segja það, að með þessari tilraun Guðmundar frá Miðdal sé verið að skapa möguleikana fyrir fullkominni iðngrein á því sviðinu, sem við áttum enga áður.“

Þetta voru sterk rök á tímum yfirvofandi kreppu og atvinnuleysis; tillagan var samþykkt samhljóða.

Að fengnum þessum stuðningi var hafist handa af fullum krafti, og má segja að 1930 sé hið raunverulega upphafsár leirlistar á Íslandi. Þá náðu Guðmundur og aðstoðarfolk hans tókum á íslenska leirnum sem var notaður við vinnsluna, svo og hinum nýju vinnutækjum. Kynding brennsluofnsins var t.d. flókið fyrirtæki, og þurfti um hálf tonn af kolum til að ná upp nægum hita fyrir hverja brennslu. Ekki hafði tekist að vinna bug á þessum byrjunarörðugleikum í tæka tíð fyrir Alþingishátíðina 1930, þannig að ekki tókst að vinna leirmuni í til efni hennar, en um haustið má segja að framleiðslan hafi loks verið komin á nokkurn rekspöl.

Sunnudaginn 7. desember 1930 var stutt og yfirlætislaus frétt í Morgunblaðinu: „Listýningu opnar Guðmundur Einarsson frá Miðdal í dag á málverkum, höggmynd og munum úr íslenskum leir. Sýningin er í Listvinafélagshúsinu og verður opin framvegis frá kl. 10 f.h. til 9 e.h. Á sýningunni eru m.a. um 200 munir brenndir úr íslenskum leir ...“

Strax fyrsta daginn komu vel á annað hundrað gesta á sýninguna, og voru viðtökur almennings mjög góðar, eins og kom fram í sama blaði tveim dögum síðar: „... seldust þegar fyrsta daginn 50 munir, eða nær fjórði hluti sýningarinnar. Sýnir þetta glöggt hvað fólki finnst mikið til þeirra koma ...“

Í blaðaviðtali viku síðar var fjallað að nokkru um aðdraganda leirbrennslunnar, og lýsti Guðmundur þar nánar eiginleikum íslenska leirsins, tilraunum sínum með hann og loks verkunum á sýningunni: „Fullgert höfum við um 200 muni, sem eru á sýningu minni, sem mest megnis eru gerðir eftir uppdráttum mínum, eða þá að ég hef mótað þá. Þar eru myndir, skrautker, kertastjakar og ýmsir aðrir gagnlegir munir. Þar er og fyrsti teborðbúnaðurinn, sem gerður er úr íslensku efni.“ Það gætti stolts og bjartsýni í lokaorðum listamannsins, þegar hann leit til framtíðarinnar: „Það er skoðun mín, að hér séu opnir víðir og ótæmandi möguleikar til að notfæra sér íslenskan leir. ... Fyrir listamenn okkar opnast ný svið.“

Leirlistin var loks orðin virkur miðill í íslensku þjóðlífi og myndlist.

Í rúmlega hálfan annan áratug var leirmunagerð Guðmundar sú eina hér á landi, og framleiðsla hennar náði fljótt miklum vinsældum. Sú gerð leirverka sem Guðmundur byrjaði á spratt eflaust af rötum þeirra hefða sem hann hafði kynnst á þessu sviði í námi sínu í Þýskalandi; þaðan fékk hann einnig alla þá liti og glerunga sem notaðir voru við framleiðsluna. Renndir vasar voru gjarna skreyttir með útskurði eða öðrum hætti, og málun gripanna var mikilvægur þáttur. Fljótlega mótaði Guðmundur einnig verk með myndefnum sem höfðuðu sterkt til landsmanna, en meðal þeirra má nefna smástyttur af íslenskum sjómönnum, þjóðsagnakenndum draugum, hestum, selum og ísbjörnum, að ógleymdum hinum þekktu fuglamyndum, þar sem fálkann, rjúpunar og hrafninn bar hæst. Þótt listmunir væru stærsti hluti framleiðslunnar í Listvinahúsi var einnig unnið nokkuð af nytjahlutum, m.a. könnur, vasar og skálar af ýmsum stærðum og gerðum.

Framan af voru haldnar árlegar sýningar á listmununum, og vöktu þær jafnan mikla at-

To give his fellow members of parliament the chance of seeing the products for themselves, Ásgeirsson exhibited them from the speaker's pulpit, which even today would be considered unusual parliamentary behaviour: "Einarsson's main motivation is to give Icelandic artists the opportunity of producing a variety of ornamental pottery. I have brought along a sample of articles made by Einarsson to show what can be done with Icelandic clay. The honourable members can see these articles if they wish; here, for example, is a splendid cup made by Einarsson." And he outlined the wide range of possibilities: "More products can be made from Icelandic clay, for example roof tiles, dining sets (Einarsson has already made himself an outstandingly beautiful set) and so on and so forth." Finally: "To sum up, Einarsson's trials are creating the possibility for a whole craft in an area where we had none before." These were strong arguments in a time of looming depression and unemployment, and the proposal was passed unanimously.

Work started in earnest once this backing was received in 1930, and the true beginning of Icelandic ceramics can be said to date from this year. During the year Einarsson and his assistants acquired full command over the Icelandic clay which they used as a raw material, and over the production equipment; firing the kiln was a complex business needing around half a ton of coal for each session. The initial hitches had not been overcome in time for the parliamentary millennium festival in 1930, so no commemorative ceramics were made to mark the occasion. By the autumn of that year, however, production was finally fairly well established.

On December 7, 1930, a short and unassuming report appeared in the daily Morgunblaðid: "An exhibition will be opened today by Guðmundur Einarsson from Míddalur featuring paintings, sculptures and pottery made from Icelandic clay. Held at the Friends of the Arts House, it will be open from 10 am to 9 pm. On exhibit will be around 200 articles made from Icelandic clay ..."

More than a hundred people visited the exhibition on the opening day and the public response was very favourable, as the paper reported two days later: "Fifty articles were sold on the very first day, almost a quarter of all the exhibits. This clearly shows how impressed people are by them ..."

In an interview a week later, Einarsson described the background to the pottery, the properties of Icelandic clay, his experiments with it, and the works on show: "We have made around 200 articles which are being exhibited, mostly from my drafts or moulded by me. There are images, ornamental bowls, candlesticks and other useful articles, and the first tea set made from Icelandic clay." There is a hint of pride and optimism in the vision on which the artist ends: "I believe that wide and endless possibilities are opening up for exploiting Icelandic clay ... New fields are opening up for artists."

Ceramics had finally become an active medium in Icelandic life and art.

For more than a decade and a half, Einarsson's workshop was the only pottery in Iceland and its products soon became very popular. The type of pottery which Einarsson began with was doubtless rooted in the traditions he had discovered in this field during his studies in Germany, where he was also supplied with all the colouring and enamel that he used for his own production. Moulded vases tended to have carvings on them or some other sort of decoration, and their painting was an important element. Einarsson also soon developed works whose subjects appealed to Icelanders at large, including his miniatures of fishermen, folkloristic ghosts, horses, seals and polar bears, and his well known bird sculptures, particularly of falcons, ptarmigan and ravens. Although art objects accounted for the greater part of the Friends of the Arts House's production, some functional articles were also manufactured, such as jugs, vases and bowls of various sizes and types.

For a long time he staged well attended annual exhibitions, but by the time of the war they were abandoned as a result, strange as it may sound, of the great demand for these items; they were almost sold the moment they were taken out of the kiln. A large electric kiln was added to meet this demand, custom-built by Ívar Markússon of the Héðinn machine works, and a third kiln was imported from Sweden in 1947.

The Friends of the Arts House soon became a fairly large workplace and Einarsson and his family moved out in 1939. Afterwards, it was devoted solely to the production and sale of pottery. At the peak of activity, Einarsson employed a staff of 15-16 apprentices and assistants, and in a sense the hope of establishing a new craft industry in Iceland had been realized.

Í Listvinahúsinu: Lydía Pálsdóttir að mála vasa. / In the Friends of the Arts House: Lydía Pálsdóttir painting a vase.

hygli, en þegar kom fram á stríðsárin má segja að þær sýningar hafi lagst af vegna mikillar eftirspurnar, þótt það hljómi ótrúlega; gripirnir seldust jafnóðum og þeir komu úr ofninum. Til að fullnægja þörfinni var árið 1940 bætt við nýjum, stórum rafmagnsöfnu sem Ívar Markússon í Héðni smíðaði fyrir Guðmund; loks var þriðji ofninn keyptur frá Svíþjóð 1947.

Listvinahúsið varð því fljótt nokkuð stór vinnustaður, og Guðmundur flutti úr húsinu með fjölskyldu sinni 1939. Eftir það var þar eingöngu leirmunagerð og -sala. Þegar mest var munu hafa verið 15–16 starfsmenn hjá Guðmundi, bæði lærlingar og aðstoðarfólk, og hafði vonin um nýjan listiðnað hér á landi þannig orðið að veruleika að vissu marki.

Svo mikil starfsemi kallaði á gott skipulag hinna margvíslegu verkþátta. Eftir að Guðmundur hafði skapað listmunina voru gerð af þeim mót, og síðan var vinnan að mestu í höndum Lydíu, aðstoðarfólks og lærlinga. Þau sáu einnig um að renna skálar og vasa sem síðan voru skornir út eða málaðir. Með þessu fyrirkomulagi var hægt að ná fram nokkuð góðum afköstum og auka fjölda framleiddra gripa, en um leið var tryggt að engir tveir gripir voru eins; þar kom bæði til fjölbreytt málnu þeirra og sá sérstæði blær sem þeir fengu við brennsluna í kolaofninum, en örlitill reykur komst ætíð inn í ofninn og hafði þannig áhrif á yfirborð leirmunanna.

Kona Guðmundar, Lydía Pálsdóttir, var án efa mikilvægasti samstarfsmaður hans við leirmunagerðina alla tíð (hún fékk meistarabréf sitt í greininni á undan Guðmundi), en fljótlega bættust fleiri í hópinn. Sveinn Einarsson, bróðir hans, varð fyrsti lærlingurinn, en þann hóp fylltu síðar Baldur Ásgeirsson, Gardar Hólm, Ragnar Kjartansson, og loks Einar, sonur Guðmundar, sem tók um síðir við rekstri leirmunagerðarinnar. Sigríður Björnsson, systir Sveins Björnssonar síðar forseta, hafði numið leirlist í Þýskalandi og starfaði einnig um tíma í Listvinahúsinu.

Næsta kynslóð

Heimsstyrjöldin síðari lokaði landinu í nær fimm ár, þannig að þeir sem höfðu áhuga á frekara námi í Evrópu, jafnt í leirlist og á öðrum sviðum, komust hvergi. Leirmunagerð Guðmundar Einarssonar í Listvinahúsi var því enn um sinn hin eina í landinu.

Þegar styrjöldinni lauk losnaði um ferðahöftin, og á næstu árum tóku fleiri að reyna fyrir sér á þessum vettvangi. Árið 1947 kom Benedikt Guðmundsson listmálari á fót leirmunagerð að Sjónarhóli við Bústaðaveg í Reykjavík með aðstoð danskra hjóna, og hélt sama ár stóra sýningu á leirmunum; sú starfsemi stóð þó aðeins í nokkur ár. – Sama ár kom heim frá námi listafólk sem átti eftir að hafa mikil áhrif á þróun leirlistar í landinu næstu ár og áratugi.

Að störfum í Listvinahúsinu 1930. Frá vinstri: Lydía Pálsdóttir, Hans Kragl og Guðmundur Einarsson.

Working in the Friends of Art House in 1930. Left to right: Lydía Pálsdóttir, Hans Kragl and Guðmundur Einarsson.

Activity on such a scale called for good organization of the production process. After Einarsson had designed the articles, moulds were made and work passed largely into the hands of Lydía Pálsdóttir, the assistants and apprentices, who also moulded bowls and vases which were later carved or painted. This arrangement enabled a high degree of productivity to be achieved and the number of production items could be increased while still ensuring that no two objects were the same, because of the variety of their painting and also the individual character lent to them by firing, since a small amount of smoke invariably entered the kiln and affected their surfaces.

Lydía Pálsdóttir, Guðmundur Einarsson's wife, was undoubtedly his most important employee throughout the entire pottery venture. She had received her master craftsman's papers before he did, but others would soon join their ranks. Einarsson's brother Sveinn was their first apprentice, followed by Baldur Ásgeirsson, Gardar Hólm, Ragnar Kjartansson, and the pioneer's own son Einar Guðmundsson, who would later take over the pottery operation. Sigríður Björnsdóttir, the sister of Sveinn Björnsson who later became first President of Iceland, studied ceramics in Germany and also worked at the Friends of the Arts House for a while.

The second generation

Nearly all transportation to and from Iceland was cut off for almost five years during World War II, constraining all the artists who wished to study ceramics or any other subject further in Europe. Guðmundur Einarsson's pottery in the Friends of the Arts House therefore remained the only one in Iceland for several more years.

At the end of the war travel restrictions were lifted and more artists entered the field. In 1947, painter Benedikt Guðmundsson set up a pottery at Sjónarhóll on Reykjavík's Bústadavegur with the help of a Danish couple, and held a large ceramics exhibition the same year, but his pottery only operated for a few years.

In 1947, too, three artists returned from studies abroad who would have a decisive influence on the course Icelandic ceramics would take over the following years and decades. These were Ragnar Kjartansson, back from the Sljööföreningen College in Gothenburg, Sweden, and Gestur Thorgrímsson and his wife Sigrún (Rúna) Guðjónsdóttir, who had been studying in Copenhagen.

Thorgrímsson and Guðjónsdóttir had enrolled at the Icelandic College of Arts and Handicraft during the war, and then went on to the Royal Academy of Art in Copenhagen in 1946.

Ragnar Kjartansson kom frá framhaldsnámi í leirkerasmíð við skóla Sljódforeningin í Gautaborg í Svíþjóð, og hjónin Gestur Þorgrímsson og Sigrún Guðjónsdóttir komu frá listnámi í Kaupmannahöfn.

Gestur og Rúna hófu sitt listnám við Handíða- og myndlistaskólann á stríðsárunum, og að því loknu héldu þau til Kaupmannahafnar þar sem þau settust í Konunglega listaakademíuna haustið 1946. Gestur stundaði nám í höggmyndalist undir handleiðslu Einars Utzon-Franks, sem fleiri Íslenskir listamenn höfðu numið hjá, en Rúna var við nám í málaraeildinni og var aðalkennari hennar Vilhelm Lundström, kunnur danskur kúbisti.

Dvölin í Danmörku varð aðeins eitt ár, en þegar heim kom hófst Gestur handa við að koma upp leirmunagerð á heimili þeirra að Hofteigi 21 í Reykjavík, og hlaut fyrirtækið nafnið Laugarnesleir. Gestur hafði fram að þessu aldrei komið inn á leirmunaverkstæði, hvað þá unnið við slíkt, en lét það ekki aftra sér; hann tók að smíða brennsluofn og rennibekk eftir forskrift úr danskri bók sem hafði verið keypt nokkrum dögum áður en haldið var heim á leið frá Kaupmannahöfn. Þetta smíðaverkefni tókst bærilega með góðra manna hjálp, en rafbúnaðurinn í ofninn var fenginn frá Rafha.

Fyrsta árið fór í ýmsar tilraunir með leir og glerunga, og raunar einfaldlega í að kynnast vinnutækjunum (Gestur komst t.d. að því síðar að rennibekkurinn góði snerist mun hraðar en aðrir leirlistarmenn töldu heppilegt!) og efninu, en þau þurftu að þreifa sig áfram með blöndun á íslenskum leir eins og Guðmundur frá Miðdal hafði gert áður. Við leit sína að nothæfum leir og við blöndunina naut Gestur dyggjar aðstoðar Tómasar Tryggvasonar jarðfræðings, sem einnig aðstoðaði Ragnar Kjartansson við rannsóknir og tilraunir á þessu sviði.

Fljótlega varð verkaskiptingin sú að Gestur mótaði hluti og renndi en Rúna sá um skreytingarnar. Elísabet Magnúsdóttir starfaði með þeim um tíma, en 1949 fengu þau í lið með sér tvo erlenda listamenn sem dvöldu hér á landi, Skotann Waistel Cooper (sem síðar varð þekktur leirkerasmíður í Bretlandi) og svissneska málaran Dolindu Tanner, en þau skreyttu einnig þá muni sem Gestur mótaði.

Gripirnir frá Laugarnesleir vöktu strax eftirtekt, og vorið 1950 héldu þau fyrstu sýninguna á þessum leirmunum. Verk þeirra voru mjög ólík því sem landsmenn þekktu frá leirmunagerð Listvinahússins. Gestur og Rúna leituðu sér fyrirmynda í danskri keramik sem þau höfðu séð í náminu í Kaupmannahöfn, og formin og skreytingarnar báru mikinn keim af suður-amerískri leirlist frá tímum Inka, Asteka og Maya, sem var að verða mjög vinsæl í Evrópu á þessum tímum, en áhrif hennar sáust m.a. í verkum listamanna eins og Joan Miró og Paul Klee. Þetta var Íslendingum nýr myndheimur, og var þessum verkum vel tekið.

Engu að síður blómstraði þetta nýja fyrirtæki aðeins í stuttan tíma. Upp úr 1950 jókst mjög innflutningur á erlendum skrautumunum og glingri, sem heillaði greinilega fleiri en innlendir listiðnaðar; Laugarnesleir lét undan síga fyrir „útlendum glerkúm“ og hætti starfsemi 1952. Fyrirtækið átti þó eftir að ganga í endurnýjun lífdaga síðar, og voru Gestur og Rúna framarlega í flokki þeirra sem stóðu að mikilli vakningu í leirmunagerð hér á landi síðustu áratugina.

Gestur og Rúna lögðu leirlistina aldrei alveg á hilluna, þótt hún væri ekki stór þáttur í myndlist þeirra um langan tíma. Þau hófust aftur handa og endurreistu Laugarnesleir 1968, og næstu árin þar á eftir héldu þau nokkrar vinnustofusýningar á leirmunum sem þau unnu með svipuðu verklagi og áður; Gestur renndi en Rúna skreytti. Þau unnu síðan mikið í leir á áttunda áratugnum, saman og sitt í hvoru lagi, og tóku virkan þátt í félagsstarfi leirlistarfólks og samsýningum þess.

Samhliða þessu tók Rúna að mála á postulínsflisar og veggskildi, en verk hennar á því sviði fengu m.a. fyrstu verðlaun Þjóðhátíðarnefndar 1974. Í kjölfar þess vann Rúna veggskreytingar fyrir hið þekktu postulínsfyrirtæki Bing & Grøndahl í Danmörku, og um miðjan síðasta áratug hannaði hún einnig myndir á veggflisar fyrir þýska fyrirtækið Villeroy & Boch, þannig að segja má að hjá Rúnu hafi hönnun leirlistarverka hlotið viðurkenningu langt út fyrir landsteinana.

Ragnar Kjartansson hóf nám í leirkerasmíð hjá Guðmundi frá Miðdal haustið 1939, þá fimmtán ára gamall, og starfaði áfram í Listvinahúsi eftir að náminu lauk 1944. Leirkeramið var þá ekki enn komin inn í íslenska iðnlöggjöf, og urðu nemendur Guðmundar því að ljúka námi sínu erlendis (Sveinn og Baldur höfðu lokið sínu námi í Þýskalandi skömmu fyrir stríð).

Thorgrímsson studied sculpture under the direction of Einar Utzon-Frank, like other Icelanders before him, while Gudjónsdóttir was in the painting department where her main teacher was Vilhelm Lundstrøm, a well known Danish cubist.

They only stayed in Denmark for a year. On returning to Iceland, Thorgrímsson made plans to set up a pottery at their home on Hofteigur in Reykjavík, under the name Laugarnesleir. Before then, Thorgrímsson had never even been inside a pottery, let alone worked in ceramics, but he did not let that deter him. He designed a potter's wheel and a kiln from instructions in a Danish book he had bought a couple of days before leaving Copenhagen. With help from various quarters it turned out to be a reasonably successful undertaking, and the electrical devices for the kiln were obtained from the Icelandic oven manufacturers Rafha.

The first year was spent experimenting with clay and enamel, and also simply getting to know the equipment (Thorgrímsson found out much later that his wheel turned much faster than other artists felt was suitable!) and materials. They had to mix their clay by trial and error, as Einarsson had done before them. In searching for suitable clay to use, Thorgrímsson was assisted by geologist Tómas Tryggvason, who also helped Ragnar Kjartansson with his experiments and research.

An arrangement soon developed whereby Thorgrímsson moulded the objects and turned them, while Gudjónsdóttir handled the decorations. Elísabet Magnúsdóttir worked with them for a while, and in 1949 they were joined by two foreign artists who were staying in Iceland at that time, the Scot Waistel Cooper, who later became a well known ceramic artist in Britain, and the Swiss painter Dolinda Tanner, and they both decorated Thorgrímsson's moulds.

Laugarnesleir ceramics won immediate interest, and were exhibited for the first time in 1950. They were completely different from the familiar products of the Friends of the Arts House pottery. Thorgrímsson and Gudjónsdóttir were inspired by Danish ceramic art which they had seen during their year in Copenhagen, and in form and decoration they showed a strong affinity with Inca, Aztec and Maya pottery which was becoming very popular in Europe at the time and whose influence could be seen in the works of artists such as Joan Miró and Paul Klee. This was a new and welcome visual genre for the Icelandic public.

Nonetheless, the new venture only flourished for a short time. After 1950, there was a sharp increase in imports of ornaments and bric-a-brac which clearly had a far wider appeal than domestic craft. Laugarnesleir gave way to "foreign glass cows" and ceased operations in 1952. The company would, however, be given a new lease of life later, when Thorgrímsson and Gudjónsdóttir were among the leaders of the great awakening in Icelandic ceramics in recent decades.

The couple never entirely abandoned pottery although it ceased to be central to their work for a long time. They re-established Laugarnesleir in 1968 and in the following years held a number of workshop exhibitions of ceramics that they produced under a similar arrangement to before, with Thorgrímsson at the wheel and Gudjónsdóttir painting. In the 1970s they worked extensively in clay, both together and separately, and played an active part in ceramic artists' organizations and exhibitions.

Rúna Gudjónsdóttir also painted porcelain tiles and murals, for which she won first prize at the 1974 national festival. She followed up by producing wall ornaments for the well known Danish porcelain manufacturers Bing & Grøndahl and in the mid-1980s also painted tiles for Villeroy & Boch of Germany, thereby earning international recognition for Icelandic ceramic design.

Ragnar Kjartansson started to learn the potter's trade with Gudmundur Einarsson in the autumn of 1939, at the age of fifteen, and remained at the pottery after completing his apprenticeship in 1944. Since pottery was still not officially recognized as a trade in Iceland, Gudmundur Einarsson's students had to qualify as potters abroad, as his brother Sveinn and Baldur Ásgeirsson had done in Germany on the eve of the war. Kjartansson therefore left for Sweden in 1946 where he came into contact with various innovations in ceramics which he later brought back to Iceland.

On returning from Sweden, Kjartansson became a partner in a new pottery, Funi, with Ragna Sigurdardóttir, Ingimar Sigurdsson, Pétur Gunnarsson and, briefly, Baldur Ásgeirsson. Kjartansson bought out the company with the brothers Björgvin and Haukur Kristófersson, in 1948.

For the next two decades ceramics would be Kjartansson's main field of work and over this period he became probably the most influential figure in this branch of the arts in

Ad störfum í Laugarnesleir 1951: Sigrún Guðjónsdóttir að mála vasa. / Working in Laugarnesleir in 1951: Sigrún Guðjónsdóttir.

Ad störfum við Laugarnesleir 1951: Gestur Þorgrímsson að renna vasa. / Working in Laugarnesleir in 1951: Gestur Thorgrímsson at the potter's wheel.

Því fór Ragnar til Svíþjóðar 1946 og kynntist þar ýmsum nýjungum á sviði leirlistar sem hann bar með sér til Íslands.

Þegar heim kom ári síðar gerðist Ragnar meðeigandi í nýrri leirmunagerð, Funa, ásamt þeim Rögnu Sigurðardóttur, Ingimar Sigurðssyni, Péttri Gunnarssyni og Baldri Ásgeirssyni, en Baldur hvarf fljótlega af vettvangi. Síðar keypti Ragnar fyrirtækið ásamt þeim Björgvin og Hauki Kristóferssonum, sem komu inn í Funa 1948.

Næstu tvo áratugina átti leirmunagerð eftir að vera helsti starfsvettvangur Ragnars, og á þeim tíma hafði hann að líkindum meiri áhrif en flestir aðrir á framþróun þessa listmiðils hér á landi. Funi hóf starfsemi sína í kjallaranum í húsi Jóns Engilberts listmálara við Flókagötu, en flutti um síðir í rúmgott húsnæði við Kársnesbraut í Kópavogi. Hjá Funa var einnig unnið úr íslenskum leir, og fór drjúgur tími í að finna heppilegustu blönduna til vinnslu, og athuga leirsýni víða að. Fyrirtækinu óx fljótlega fiskur um hrygg; ætunin var að framleiða jöfnum höndum nytjahluti og skrautvörur, og varð brátt góð eftirspurn eftir gripum þaðan, enda um margt léttara og fágæðra yfirbragð á þeim en því sem fyrir var á markaðnum. Hér má segja að nútímalistin hafi fyrst komið inn í íslenska leirlist; í anda módernismans voru form nú einfaldari en áður og skreytingar m.a. byggðar á þeirri óhlutbundnu myndlist sem þá var að leggja undir sig heiminn.

Þegar haldin var stór sýning á leirmunum frá Funa í nóvember 1950 var fyrirtækið komið vel á legg, og á þeim tíma voru starfsmenn þess tíu talsins; sýningin fékk góðar viðtökur og framtíðin virtist björt. Funi lenti hins vegar fljótlega eftir þetta í svipuðu andstreymi samkeppninnar við innflutning og Laugarnesleir, og enn reyndust hinar útlendu glerkýr skæðir keppinautar. Starfsemi fyrirtækisins dróst saman, og Ragnar leitaði hófanna ytra um vinnu við sitt hæfi.

Árið 1952 fór hann til Svíþjóðar til að vinna hjá Uppsala Ekeby, sem var geysistört fyrirtæki á sviði leirkerasmíði og veggskreytinga, með um þúsund manns í vinnu. Samtímis starfinu þar var hann í höggmyndanámi hjá myndhöggvaranum Bror Hjort, gömlum skólabróður Ásmundar Sveinssonar. Ragnari gekk vel í starfi sínu í Uppsölum, og var þar vel á annað ár; um tíma var hann jafnvel að hugsa um að flytja þangað alfarinn með fjölskyldu sína, en úr því varð þó ekki.

Í Uppsölum gerði hann ýmsar tilraunir með íslenskt hraun í leirvinnslunni; Ragnar vildi athuga hvort hægt væri að blanda basaltgjalli eða hrauni í leirinn og hvaða áhrif það hefði á eiginleika gripanna eftir brennslu. Hann naut aðstoðar Jóns Jónssonar jarðfræðings og þýsks efnaverkfræðings við að efnagreina hraungjallið og rannsaka hvort það gæti orðið til þess að bæta eiginleika íslenska leirsins, sem hafði að mörgu leyti verið þrándur í götu framþróunar í leirlist hér á landi. Þessar rannsóknir áttu eftir að hafa mikil áhrif á starf Ragnars í framtíðinni, og opnuðu honum um síðir nýja möguleika til að sameina þær tvær listgreinar sem hann vildi helst sinna, leirlistina og höggmyndalistina.

Þegar Ragnar sneri heim á ný eftir dvölinu í Svíþjóð með nýja reynslu og hugmyndir í farteskínu kom fljótt í ljós að hann átti ekki lengur samleið með félögum sínum í Funa. Varð úr að Ragnar vann í eitt ár enn hjá fyrirtækinu, og þá fyrst og fremst að undirbúningi sýningar sem haldin var vorið 1957, og var þannig lokaverk hans hjá Funa.

Á vinnustofu Glits hf.: Ragnar Kjartansson ásamt nokkrum starfsmönnum sínum.
In the workshop at Glit: Ragnar Kjartansson with his fellow workers.

Iceland. Funi started up in the basement of painter Jón Engilberts' house on Flókagata in Reykjavík, before moving into spacious premises on Kársnesbraut in nearby Kópavogur. Funi worked in Icelandic clay and devoted much time to experimenting with suitable mixtures from widespread samples. The company quickly grew. Aiming to produce both functional and ornamental articles, it soon found them in demand for their lighter, more elegant look compared with what else was on the market then. In effect this was where modern art made its debut in Icelandic ceramics, with forms simplified in the spirit of modernism and decor based on the abstraction which was now coming to dominate world art.

By the time of its large exhibition in November 1950, Funi was well established with a staff of ten. The exhibition was well received and the company's prospects seemed bright, but it soon suffered similar setbacks to those faced by Laugarnesleir, through fierce competition from imports of "foreign glass cows." Production was cut back and Kjartansson sought work in his field in Scandinavia.

In 1952 he left for Sweden to join Uppsala Ekeby, a huge ceramics and wall ornament company with a staff of one thousand, but alongside his job he also studied sculpture under Bror Hjort, an old classmate of Ásmundur Sveinsson's. Kjartansson spent over a year in Uppsala and for a time was considering moving there with his family for good, although this never materialized.

During his stay he did various experiments using Icelandic lava for pottery, to discover whether basalt scoria or lava could be added to the clay and what effect it would have on the properties of articles after firing. Geologist Jón Jónsson and a German chemist helped him to analyse scoria and study whether it could be used to enhance Icelandic clay, which to a certain extent had hindered the development of ceramic art in Iceland. This research would greatly influence Kjartansson's future work, eventually opening up new possibilities for him to combine his two chosen fields of ceramics and sculpture.

Returning from Sweden with new experience and ideas, Kjartansson soon found himself moving at a tangent from his partners in Funi. He worked there for another year, mainly on organizing an exhibition held in the spring of 1957 which was his last project for the company.

That exhibition won interest for both its pure forms and modern decor, exploiting a new technique for painting the articles. Reviewing the show in Morgunbladid, Valtýr Pétursson was unhesitatingly enthusiastic: "Icelandic craft has made a great leap forward and justified its existence through ceramics ... Let us hope that this is the beginning of a flourishing craft in

Sú sýning vakti mikla athygi, bæði fyrir hrein form og nútímalegar skreytingar þar sem ný aðferð við litun gripanna naut sín vel. Valtýr Pétursson lýsti óhikað hrifningu sinni í Morgunblaðinu: „Íslenzkur listiðnaður hefur tekið stórt stökk og sannað tilverurétt sinn á sviði leir-munagerðar. ... [Er] óskandi, að hér sé um að ræða byrjun á blómaskeiði listiðnaðar, sem skipað gæti þjóðinni á bekk með öðrum í þessari grein.“ Að sýningunni lokinni skildi leiðir, og þeir félagar skiptu með sér eignum fyrirtækisins; í hlut Ragnars kom nægur tækjakostur til að stofna nýja leirmunagerð, sem hann gerði síðar þetta sama ár ásamt þeim Pétri Sæmundsen, formanni Félags íslenskra iðnrekenda, og Einari Elfássyni framkvæmdastjóra. Hið nýja fyrirtæki hlaut nafnið Glit hf.

Nýtt fólk, nýjar aðferðir

Á því tíu ára tímabili sem Ragnar var í forsvari fyrir Glit hf., 1957–67, varð meiri gróska í íslenski leirlist en áður voru dæmi um. Kom þar margt til. Ragnar var ótraudur við að gera tilraunir með nýjar vinnuáferðir og efni, bæði hvað varðaði hefðbundna leirmuni og stærri verk, og var þessum tilraunum vel tekið af almenningi. Á sjöunda áratugnum kom nokkur hópur ungs listafólks úr námi og bar með sér ferskan blæ nýrra viðhorfa og nýjunga sem voru að gerjast erlendis. Loks má nefna að á þessum árum störfuðu ótrúlega margir ungir myndlistarmenn um lengri eða skemmri tíma í Glit hf., sem þá var eins og lítil listamiðstöð; margir kynntust þar efnum og vinnuáferðum sem hafa væntanlega komið þeim til góða á listferli þeirra síðar meir.

Fyrstu nýjungar Ragnars komu í ljós á fyrstu sýningunni í nafni Glits hf. sumarið 1958, og sneru að skreytingu munanna og brennsluáferðum; hér notaði hann mest mattan glerung, sem m.a. átti sinn þátt í því að skreytingin lá ekki aðeins ofan á leirnum heldur gekk einnig ofan í hann. Þá voru áhrif móðernismans í málverkinu einnig enn sterkari en áður í skreytingunni, enda var abstraklistin alls ráðandi í myndlistinni hér á landi á þessum árum.

Ragnar lagði einnig áherslu á að vinna með íslenskan hraunleir og blandaði blágrýtis-hrauni í leirinn, sem þannig varð grófkornóttur. Þessi leir gat verið afar erfiður í vinnslu, einkum þegar renna þurfti skálar, ker og vasa úr efninu, en við brennslu sprakk leirinn síður en áður, og um leið gaf þetta efni gripunum alveg sérstaka áferð sem mýkri leir hafði ekki til að bera.

Fljótlega fór Ragnar einnig að vinna veggskildi í leir og tókst að leysa þau tæknilegu vandamál sem því fylgdu; þar með hafði skapast grundvöllur fyrir vinnslu á stórum verkum af þessu tagi. Hraunleirinn gerði þannig mögulegt að skapa stærri veggmyndir; á næstu árum vann Ragnar um tuttugu fermetra mynd fyrir anddyri félagsheimilisins Stapa í Njarðvík, aðra fyrir nýtt húsnæði Iðnaðarbankans við Háaleitisbraut í Reykjavík, verk fyrir Hótel Holt og loks fyrir hóteleiganda í Hamborg sem hafði séð verkin á Hótel Holti og hrifist af þeim. Með þessum hætti sameinaði Ragnar kosti leirvinnslunnar og metnað höggmyndalistarinnar, sem hann hafði alltaf sterkar taugar til og helgaði sig um síðir alfarið.

Leirmunirnir frá Glit hf. fengu mjög góðar viðtökur. Á stórri sýningu sumarið 1960 voru sýnd nær fimm hundruð verk, sem hvert um sig var einstakt, bæði hvað varðaði formgerð og skreytingu, og vakti sýningin mikla athygli. Á næstu árum fóru verk frá Glit hf. á ýmsar sýningar erlendis, t.d. til Gautaborgar í Svíþjóð, Bern í Sviss og Washington í Bandaríkjunum, og hlutu hvarvetna góða dóma; loks hélt Ragnar einkasýningu í London 1963 þar sem öll verk hans seldust.

Á þessum árum tók einnig að koma heim ungt listafólk sem hafði sótt nám í leirlist, og haslaði sér völl á þeim vettvangi hér á landi á næstu árum. Margt af þessu fólki vann um tíma hjá Ragnari í Glit hf. og komst þannig í snertingu við bæði manninn og það starfssvið sem það ætlaði sér að vinna á í framtíðinni; flestir úr þessum hópi eru enn að störfum í leirlistinni.

Steinunn Marteinsdóttir stundaði nám í leirkerasmíð í Þýskalandi um þriggja ára skeið og kom aftur til Íslands 1960, og vann þá í eitt ár í Glit hf. Steinunn setti fljótlega upp eigið verkstæði og notaði frá upphafi innfluttan leir í verkum sínum, sem þá var nýlunda.

Haukur Dór Sturluson kom heim frá leirlistarnámi í Edinborg í Skotlandi 1964, og setti árið eftir upp sýningu á verkum úr steinleir sem hann hafði unnið þar úti. Þetta voru m.a. stórir nytjahlutir úr þessu sterka efni, föt og ker, sem voru nýlunda hér. Hann kom einnig með háhita-brennsluofn til landsins, og þar með breyttust möguleikar leirlistarmanna hér. Áður höfðu þeir unnið eingöngu í jarðleir, þar sem brennslan fer fram við lægri hita, en nú

Frá sýningu Ragnars Kjartanssonar í Washington D.C. 1962. / From Ragnar Kjartansson's exhibition in Washington, D.C., in 1962.

was unhesitatingly enthusiastic: "Icelandic craft has made a great leap forward and justified its existence through ceramics ... Let us hope that this is the beginning of a flourishing craft in which Iceland will rank alongside other nations in this field." After the exhibition the company's assets were shared out among the owners. Kjartansson received enough of its equipment to found a new ceramics company, which he did later that year in league with Pétur Sæmundsen, chairman of the Federation of Icelandic Industries, and Einar Einarsson. The new company was called Glit.

New people, new techniques

During Ragnar Kjartansson's ten-year management of Glit, until 1967, Icelandic ceramics flourished on an unparalleled scale. A combination of factors was at work. Kjartansson made bold experiments with new techniques and materials for both conventional ceramic articles and larger works, which met with a good response from the public. In the 1960s several young artists returned from studies abroad bringing fresh new approaches and innovations which were fermenting there. Finally, an extraordinary number of young artists worked for varying lengths of time at Glit, which had become almost like a miniature arts centre, and many discovered materials and techniques which presumably stood them in good stead during their later artistic careers.

The first innovation emerged at an exhibition staged by Glit in the summer of 1958 and involved decor and firing techniques. By using matted enamel, he managed not only to apply the decor to the surface of the articles but also penetrate the clay with it. The decor was also more strongly influenced by modernist painting, during this heyday of abstraction on the Icelandic art scene.

Kjartansson also gave priority to working with Icelandic lava clay, mixing the clay base with basalt lava to make it coarse-grained. Such clay could be very difficult to handle, especially when bowls, pots and vases needed throwing, but showed less tendency to crack during firing and also lent the articles a very distinctive texture which softer clay lacked.

Soon afterwards, Kjartansson started producing clay wall ornaments and managed to solve the accompanying technical problems, thereby opening the way for production of his large-scale works over the following years. Lava clay enabled larger murals to be produced: he made

var einnig hægt að vinna í steinleir, en það mun vera sú vinnsluáferð sem flestir leirlistarmenn nota nú. Haukur Dór setti upp eigið verkstæði 1967 og var mikilvirkur í leirmunagerð næstu tvo áratugi.

Borghildur Óskarsdóttir kom einnig frá leirlistarnámi í Edinborg um svipað leyti, og setti upp eigið verkstæði; hún hætti eftir þriggja ára starf en tók síðan þráðinn upp aftur áratug síðar.

Loks má nefna að um miðjan sjöunda áratuginn var Jónína Guðnadóttir við leirlistarnám í Stokkhólmi og kom á fót eigin verkstæði í Reykjavík 1969; Kolbrún Kjarval var við nám í Kaupmannahöfn, Oxford og Edinborg, og Edda Óskarsdóttir starfaði hjá Glit hf. í þrjú ár áður en hún hóf sitt listnám um miðjan áratuginn.

Á sjöunda áratugnum bárust einnig nýir straumar til landsins úr fleiri áttum. Robin Lökken og Tove Kjarval fluttust hingað til lands 1964, bæði lærdir leirlistarmenn; Robin hafði útskrifast ellefu árum áður og unnið á ýmsum verkstæðum og í leirmunaverksmiðjum í Danmörku, og Tove hafði lokið námi frá Lista- og handíðaskólanum í Kaupmannahöfn. Þau unnu nokkuð við leirmunagerð í Reykjavík en fluttu eftir þrjú ár til Hveragerðis og settu þar á stofn verkstæði. Þau unnu úr dönskum jarðleir og urðu verk þeirra vel kunn vegna liflegra lita og finlegra skreytinga. Árið 1971 fluttu þau aftur til Reykjavíkur, og hafði Tove um nokkurra ára skeið umsjón með keramikdeild Myndlista- og handíðaskólans, sem þá var í mikilli mótun. Þau hjón fóru aftur til Danmerkur 1976.

Á þessum árum var Glit hf. í litlu húsnæði á Óðinsgötu 13 b, en vegna þeirra mörgu listamanna sem störfuðu þar um lengri eða skemmri tíma er ekki fjarri lagi að líkja staðnum við örlitla listaakademíu. Ragnar réð margt ungt listafólk til starfa, og margir þeirra sem síðar áttu eftir að marka eigin spor í listalífinu hér á landi tóku fyrstu skrefin undir handarjaðri Ragnars. Dieter Roth var einn fyrsti samstarfsmaður Ragnars á þessum vettvangi, og varð þeirra samstarf afar giftudrjúgt, einkum hvað varðaði skreytingar leirmunanna, og af yngra listafólki má nefna Hring Jóhannesson, Magnús Pálsson, Ragnheiði Jónsdóttur, Þorbjörgu Höskuldsdóttur, Hauk Dór, Eddu Óskarsdóttur og Steinunni Marteinsdóttur. Má ætla að oft hafi verið fjörugur umræður um listraen efni á þessum vettvangi, enda var oft gestkvæmt á vinnustofnunni.

Árið 1967 var ákveðið að gera Glit hf. að stórfyrirtæki. Þá afréð Ragnar að selja sinn hlut í fyrirtækinu og helga sig myndlistinni alfarið. Hann hafði einkum áhuga á að vinna meira að höggmyndalistinni, en jafnframt því beitti hann kröftum sínum í auknum mæli að Myndlistaskólanum í Reykjavík þar sem hann hafði lengi verið í forsvari.

Ragnar hafði þegar hér var komið unnið óslitið að leirlistinni í nær þrjú áratugi, eða frá því hann varð lærlingur hjá Guðmundi í Miðdal við upphaf síðari heimsstyrjaldarinnar. Þótt hann hefði leirmunagerð ekki lengur að aðalstarfi nýtti hann sér efnið ríkulega í höggmyndalistinni á næstu árum, og hélt þannig áfram að flétta saman þessar náskyldu greinar myndlistarinnar og hafa áhrif á þróun þeirra.

Nýtt umhverfi

Um þetta leyti urðu ákveðin kaflaskipti í sögu leirlistarinnar á Íslandi. Þær vörðudu einkum hið ytra umhverfi greinarinnar, og endurspegluðu um leið aukinn almennan áhuga á öllu því sem tengist listiðnaði. Þessar breytingar sneru ekki eingöngu að leirlistinni, heldur voru hluti víðameiri þjóðfélagsvakningar sem fóru um Vesturlönd, þar sem menn litu aftur til hins verklega menningararfs sem hafði um tíma horfið í skugga hagvaxtar og efnahagsframfara; handverkið skyldi hafið til vega á ný. Þótt forsendur þeirra liggja víðar voru þessar hreyfingar einn mikilvægasti þáttur þeirra þjóðfélagsræringa sem urðu á sjöunda áratugnum, og hafa hér á landi oftast verið kenndar við árið 1968.

Það ár var Hörður Ágústsson skipaður skólastjóri Myndlista- og handíðaskóla Íslands, og tók hann þegar upp þá stefnu að gera skólann virkari út á við í öllum málefnum sem tengdust listum og listfræðslu. Einn angi þessa var tillaga um að þær greinar sem tengjast listiðnum (gullsmíði, silfursmíði, textílgerð og leirmunagerð t.d.) skuli kenndar í M.H.I. fremur en innan meistarakerfis iðnfræðslunnar eins og þá var. Stöð nokkur styr um þessar hugmyndir og endurspegladi hann ólík viðhorf til þessara greina. Niðurstaðan varð sú að þetta nám var áfram haft innan iðnmenntunar, en strax næsta ár urðu þessar hugmyndir engu að síður að veruleika að nokkru leyti með tilkomu sérstakra deilda innan skólans fyrir leirkerasmíð og myndvefnað. Sú síðari varð að textíldeild árið 1970.

a 20 m² work for the lobby of the Stapi Community Centre in Njardvík, southwest Iceland, another for the new Industrial Bank building on Háaleitisbraut in Reykjavík, and several for Hótel Holt in Reykjavík, which was followed by a commission from a Hamburg hotelier who had been impressed by them. In this way, Kjartansson combined the advantages of ceramic production with his ambitions in the field of sculpture to which he had always been strongly attracted and would later devote himself entirely.

Glit ceramics were very popular with the public. Some 500 articles were shown at a large and impressive exhibition in the summer of 1960, all of them unique in terms of both form and decor. Works from Glit featured in exhibitions outside Iceland over the following years, for example in Gothenburg, Bern and Washington, to much acclaim. Kjartansson also held a solo exhibition in London in 1963 at which every work was sold.

At this time, too, young ceramic artists began to return to Iceland from studies abroad who would establish themselves in the field during the following years. Many joined Glit and came into contact with both Kjartansson himself and the field in which they planned to make their careers, and most of them are still engaged in ceramics.

Steinunn Marteinsdóttir spent three years studying ceramic art in Germany and returned to Iceland in 1960. After a year at Glit she set up her own workshop and worked exclusively in imported clay, which was a novelty at that time.

Haukur Dór Sturluson returned to Iceland in 1964 from a course in ceramic art in Edinburgh and the following year exhibited stoneware works which he had made while abroad. These included large utensils such as tubs and bowls from this strong material, which had not been seen in Iceland before. He also imported a high-temperature kiln, extending the possibilities for artists who had previously only worked in earthenware, which was fired at a lower temperature, and enabling them to work in stoneware which is the most common technique used today. Haukur Dór set up his own workshop in 1967 and was a very active figure in Icelandic ceramics for the next two decades.

Borghildur Óskarsdóttir also returned from Edinburgh around the same time and set up her own workshop which she disbanded after three years, although she would re-enter the field a decade later.

Finally, Jónína Guðnadóttir returned from Stockholm and set up her own workshop in Reykjavík in 1969. Kolbrún Kjarval studied ceramics in Copenhagen, Oxford and Edinburgh, and Edda Óskarsdóttir worked for Glit for three years before going to study the subject in the mid-1960s.

New movements also reached Iceland in the mid-1960s from other directions. Robin Løkken and Tove Kjarval, both ceramic artists, moved to Iceland in 1964. Løkken had completed his studies eleven years previously and worked in various workshops and plants in Denmark, while Tove Kjarval had been at the Copenhagen College of Art and Crafts. They did some ceramic work in Reykjavík for three years before moving to Hveragerði to set up a workshop there. Using Danish clay, they produced earthenware typified by vivid colouring and delicate decor. In 1971 they moved back to Reykjavík, where Tove Kjarval spent a few years supervising the development of the College of Arts and Handicraft ceramics department. In 1976 they moved back to Denmark.

Glit was housed in small premises on Óðinsgata 13b at the time, and with its large number of full-time and temporary artists came to resemble a miniature academy. Kjartansson made a point of taking on young artists, and many who would later make their own mark on the Icelandic art scene took their first steps under his guidance. Dieter Roth was one of Kjartansson's first partners and their collaboration was particularly successful, especially in terms of decor, while the contingent of younger artists included Hringur Jóhannesson, Magnús Pálsson, Ragnheidur Jónsdóttir, Thorbjörg Höskuldsdóttir, Haukur Dór, Edda Óskarsdóttir and Steinunn Marteinsdóttir. Visitors were frequent and there is no doubt that it was a lively forum for art discussions.

When it was decided in 1967 to launch Glit as a full-scale commercial operation, Kjartansson opted to sell his share and devote himself entirely to art. He was particularly interested in working more in sculpture, besides his growing duties at the College of Arts and Handicraft.

By this time Kjartansson had been working continuously in ceramics for almost three

Ragnar Kjartansson: Vasi frá
Glit 1964-67. / Vase from Glit
1964-67.

Stofnun keramikdeildar við Myndlista- og handföðaskólann haustið 1969 var með óbeinum hætti afleiðing þeirrar miklu gerjunar sem átt hafði sér stað í leirlistinni undangengin ár. Mönnum var jafnframt ljóst að meistarakerfi iðnfræðslunnar gat ekki mætt nægilega vel þörfinni fyrir listræna endurnýjun á þessu sviði, þótt tæknilegri þjálfun væri þar ágætlega sinnt, eins og best sést á því að ýmsir ágætir leirkerasmiðir höfðu fengið sína menntun með þessum hætti. Nýir framleiðsluhættir höfðu hins vegar að mörgu leyti gert þann verkþátt að aukaatriði; nytjahlutir og jafnvel skrautmunir voru nú framleiddir í afkastamiklum verksmiðjum þar sem meginhluti framleiðsluferilsins var vélvæddur. Slíkar rekstrarhugmyndir lágu m.a. að baki þeim breytingum sem urðu á leirmunagerð Glits hf. um þetta leyti. Sjálf hönnun leirmunanna var eftir sem áður í höndum fagmanna, og þar var hinn listræni þáttur mikilvægastur. Erlendis var þessi grein oftast kennd í listaskólum þegar hér var komið sögu, og því óhægt um vik að einangra fræðslu á þessu sviði hér á landi í öðrum farvegi.

Ahrifunum af starfi hinnar nýju deildar skólans má líka við sprengingu; á fyrsta áratugnum útskrifuðust þaðan um þrjátíu nemendur, og starfsemi hennar hefur síðan vaxið jafnt og þétt. Umtalsverður hluti þeirra sem hafa lokið námi frá deildinni hefur síðan gert leirlistina að sínum helsta starfsvettvangi.

Jónína Guðnadóttir var fyrsti umsjónarkennari deildarinnar, en hún hafði m.a. starfað sem aðstoðarkennari við Konstfack-skólann í Stokkhólmi veturinn 1967-68, að afloknu námi þar. Jónína var eini kennarinn í greininni fyrstu árin, en 1972 kom Tove Kjarval einnig til starfa, og síðar bættust fleiri í hópinn, m.a. gamlir nemendur við deildina.

Íslenski leirinn var vissulega spennandi hráefni fyrir leirlistarfólk, en hafði þrátt fyrir allt ávallt verið erfiður í vinnslu. Notkun íslenskra jarðefna var ein af forsendum þess að hér hófst leirvinnsla á sínum tíma, og Guðmundur frá Miðdal hafði eftir miklar kannanir og þrotlausar tilraunir fundið nothæfa blöndu leirtegunda frá ólíkum svæðum; hið sama má segja um þá Gest Þorgrímsson og Ragnar Kjartansson þegar þeir voru að hasla sér völl tveimur áratugum síðar. Á haftatímum fimmta og sjötta áratugarins var ekki um annað að ræða en að halda áfram að nota þetta erfiða hráefni, þar sem annað var ekki í boði, en tilraunir Ragnars með hraunblöndun voru m.a. viðleitni til að bæta úr helstu göllum þess eftir því sem kostur var á.

Á sjöunda áratugnum var smám saman opnast fyrir innflutning á hráefnum til iðnaðar, og flestir þeir sem höfðu stundað nám í leirlist erlendis kusu að vinna með innfluttan leir, sem

decades, ever since he started his apprenticeship with Gudmundur Einarsson on the eve of World War II, and although ceramics became a secondary interest he would still make extensive use of the medium in his sculptures over the years to come, thereby continuing to link these two closely related branches of the arts and influence their course of development.

A new environment

A new chapter opened in the history of Icelandic ceramics around this time, caused by external factors in particular and reflecting the greater general interest in all aspects of craft. These changes were not confined to ceramics, but rather part of a much broader social awakening which swept the West, whereby people looked once again to the practical side of their cultural heritage that had been overshadowed by economic growth and progress. Handicraft was to be reinstated. Although they have many other roots as well, these movements were one of the main elements behind the social upheavals of the 1960s.

In 1968, Hördur Ágústsson was appointed principal of the Icelandic College of Arts and Handicraft and adopted the policy of giving the college a higher profile in all areas of art and art education. One offshoot of this approach was a proposal to transfer teaching of all artistic crafts (e.g. gold and silver work, textiles and ceramics) from the vocational apprenticeship system to the College of Arts. The idea sparked controversy, since attitudes to these disciplines differed. In the end these crafts remained under the auspices of vocational training, but immediately the following year the idea was nonetheless realized to some extent with the establishment of special departments at the College of Arts for ceramics and weaving, the latter becoming the textile department in 1970.

The establishment of a separate ceramics department in the autumn of 1969 was an indirect consequence of the great fermentation which had taken place in ceramics over the preceding years. It was also obvious that the system of trade qualifications was inadequate for meeting the need for artistic regeneration in this field, even though the technical training was well handled as shown by the number of fine ceramic artists it produced. New methods of production, however, had in many ways made the handicraft element irrelevant, since functional and even decor objects were now being manufactured in industrial plants where the greater part of the production process was mechanized. Ideas for such a scheme partly underlay the changes which took place at Glit around this time. Actual design of ceramics remained in professional hands and artistic considerations took pride of place. In other countries, the subject was generally being taught at art colleges by this time and Iceland was forced to bring its training structure in this field into line.

The new department caused an explosion in Iceland ceramics, with some thirty students completing the course during the first decade and its activities steadily increasing since. A considerable number of the department's alumni have since made ceramics their main area of activity.

Jónína Guðnadóttir was the first teacher and supervisor of the new department. She had been a teaching assistant at the Konstfack College in Stockholm from 1967-68 after studying there, and was the department's only teacher at first. In 1972 she was joined by Tove Kjarval, and other teachers would be added later, including former students of the department.

Icelandic clay was an exciting material for artists but had always been difficult to work in. Use of Icelandic materials was one of the basic premises for launching ceramics production in Iceland in the first place, once Gudmundur Einarsson had hit upon a suitable mixture of clay types from different regions after much study and unrelenting experimentation. The same was true when Gestur Thorgrímsson and Ragnar Kjartansson were establishing themselves two decades later. During the import restrictions of the 1940s and 1950s there was no alternative material to be had, and Kjartansson's experiments with mixing lava were aimed in part at overcoming its main flaws.

Restrictions on imports of industrial raw materials were gradually lifted in the 1960s and most ceramic artists who had studied abroad opted to work with imported clay, which soon came to dominate the market. Ceramics teaching also called for a steady supply of good raw material, making imports necessary. By 1970 the situation had changed almost completely and use of Icelandic clay had become negligible.

fjórlega varð ráðandi á markaðnum. Kennsla í leirmunagerð krafðist einnig aðgangs að góðu og stöðugu hráefni, og þar var innfluttur leir nauðsynlegur. Um og eftir 1970 var svo komið að notkun íslensks leirs var hverfandi, og höfðu orðið mikil umskipti á þessu sviði á stuttum tíma.

Eftir 1980 var gerð tilraun til að endurvekja áhugann á íslenskum leir þegar stofnað var félag um rannsóknir og nýtingu á Búðardalsleir, sem Guðmundur frá Miðdal hafði lengi notað í vinnslunni hjá sér en Ragnar Kjartansson síðar hafnað. Þessi tilraun skilaði ekki tilætluðum árangri, og nú er innfluttur leir notaður í nær alla leirmunagerð hér á landi.

Með fjölgun þeirra sem unnu að leirlist jókst sýningarhald á þessu sviði, og 1979 tók hópur listafólks sig saman og hélt sýningu með nafninu „Lif í leir“. Í kjölfarið var Félag íslenskra leirlistarmanna stofnað síðla vetrar 1981, og má segja að með þeirri félagsstofnun hafi leirlistin endanlega skipað sér á bekk með öðrum greinum myndlistarinnar eftir að hafa lengi staðið í skugga þeirra.

Lokaorð

Einhvers konar greining í „æðri“ og „óæðri“ miðla hefur lengi lodað við myndlistina. Þannig hafa höggmyndir úr tré ekki verið taldar jafngildar því sem hoggid er í stein, vatnslitamyndir hafa verið settar skör lægra en olfúmalverk og leirmunir hafa ekki notið sömu virðingar og gripir úr eðalmálum. Með sama hætti hafa ýmsir viljað greina með áberandi hætti á milli þess sem mætti kalla gerð nytjahluta og sköpun listmuna í leir; hið síðarnefnda væri list en hið fyrrnefnda iðn, og þar með „óæðra“.

Slíkir fordómar hafa m.a. valdið því að fram á síðustu ár keyptu listasöfn hér á landi ekki leirmuni og misstu þannig af gullnu tækifæri til að halda saman sögulegu yfirliti yfir þróun þessarar greinar. Leirlistarmenn hafa jafnvel sjálfir orðið til að ýta undir þessa fordóma; þegar félag þeirra var stofnað var því lýst yfir að það væri ætlað þeim sem „að einhverju leyti fást við listsköpun í leir, en þeir sem halda sig við framleiðslu á nytjamunum fá ekki inngöngu“. Iðnlærðir leirkerasmiðir mótmæltu þessu að sjálfsögðu og bentu á að báðir hóparnir væru að fást við mótun muna úr leir; það væri ófært að byggja aðskilnað þeirra á jafn óljósum hugtökum og nytjamunum og listsköpun.

Fordómar af þessu tagi, þ.e. að iðn og list sé sitt hvað og eigi ekki samleið, eru nú á hröðu undanhaldi. Leirlist, leirmunagerð, leirkerasmiði – öll hafa þessi heiti verið notuð yfir þá athöfn mannsins að skapa með eigin höndum úr ómótudu, blautu jarðefni fjölbreytta hluti sem síðan eru þurrkaðir, skreyttir, brenndir, og eru þá tilbúnir til að þjóna þeim tilgangi sem skaparinn ætlaði þeim; hin listrænu gildi hlutanna eru hins vegar það sem greinir hið hversdagslega frá hinu sérstæða.

Girðingar innan greinarinnar hafa þannig verið að falla, og um leið hafa landamærin á milli leirlistar og annarra listgreina orðið sífellt óljósari. Margir leirlistarmenn hafa notað miðilinn til að skapa rýmisverk sem lúta að öllu leyti lögmálum höggmyndalistarinnar, og á sama tíma nota mjög margir myndhöggvarar leirinn á einhverju stigi sinnar vinnu. Þegar veggmyndir úr leir eru málaðar, t.d. við gerð postulínsflísa, er skammt yfir á svið málverksins; og þegar umfangsmikil leirverk móta umhverfi sitt með áberandi hætti eru tengslin við umhverfislísta eða innsetningar nærtæk. Mörkin eru ætíð óljós, og verða ekki skilgreind nema út frá hverju einstöku verki.

Við njótum þess vissulega hversu víða íslenskt leirlistarfólk hefur leitað sér menntunar. Vegna þessa má m.a. greina í verkum þeirra japönsk menningaráhrif, sterk tengsl við norræna list, og áhrif listastefna í öðrum miðlum, svo sem naumhyggju og póstmóðernisma, svo eitt-hvað sé nefnt.

En líkt og aðrir listamenn er hver sá sem vinnur í leir þó ætíð fyrst og fremst að takast á við efni og form, að leitast við að koma þessum tveimur þáttum saman þannig að úr verði ein heild sem nær að túlka þá myndsyn sem listamaðurinn lagði upp með. Sérstada leirsins er hins vegar mikil; efnið er gjöfult og þakklátt og lætur að flestum óskum listamannsins, sem heillast auðveldlega af eiginleikum þess og þeim fjölbreyttu möguleikum sem þessi listmiðill býr yfir.

Óskandi er að þessi sýning nái að endurspeglar þessa fjölbreytni í leirlistinni um leið og hún gefur nokkurt yfirlit yfir það á hvern hátt þessi listgrein hefur þróast á þeim rúmu sextíu árum sem hún hefur verið stunduð af íslenskum listamönnum.

An attempt was made in the 1980s to rekindle interest in Icelandic clay and a company was set up to study and work clay from Búdardalur, which Guðmundur Einarsson had long used in his production but Ragnar Kjartansson had subsequently rejected. The project fell through and imported clay is now used in virtually all Icelandic ceramic production.

The increasing number of ceramic artists spurred a growth in exhibitions. In 1979 a group of artists mounted an exhibition under the title "Life in Clay," and in its wake the Association of Icelandic Ceramic Artists was formed in 1981, thereby finally and firmly establishing ceramics alongside other branches of the arts which had long overshadowed it.

Conclusion

Some kind of distinction has long prevailed between "superior" and "inferior" media in art. Sculptures from wood, for example, have not been considered as valid as those carved in stone; watercolours have ranked below oils; and ceramics have not enjoyed the respect shown to articles wrought from precious metals. Likewise, there have been various attempts to make a sharp distinction between functional and artistic ceramics, with the former defined as a craft and thereby "inferior" to art.

One result of such prejudices has been that art museums in Iceland did not acquire ceramic works and missed a golden opportunity to maintain a historical survey of the development of this branch of the arts. Many ceramic artists themselves have encouraged these prejudices; when they formed their association, they declared it was aimed at people who "are in some way involved in artistic creation of ceramics, while producers of only functional ceramics shall not be admitted." Ceramic artists with a background in vocational craft training protested, of course, pointing out that both groups were moulding objects from clay, and that a distinction on the basis of such vague concepts as art and function was untenable.

Prejudices about the irreconcilability of art and craft are very much on the wane. Ceramics are all created by the human act of creating from unmoulded, wet soils a variety of articles which are then dried, decorated and fired in order to serve the purpose intended for them by their creator; artistic merit, on the other hand, distinguishes what is special from what is ordinary.

At the same time as obstacles within the discipline have been tumbling, the boundaries between ceramics and other branches of the arts have also become increasingly blurred. Many ceramic artists have used this medium to create spatial works which entirely obey the laws of sculpture, and similarly many sculptors use clay at some stage of their work. Ceramic murals, for example, during production of porcelain tiles, lie close to the painting, and the effect of large-scale ceramic works has clear affinities with that of environmental or installational art. The limits are always unclear and any work may lie on either side of them.

We certainly benefit from the wide number of countries in which Icelandic ceramic artists have studied and trained. One result is that we can identify in their works influences from Japanese culture, strong links with Nordic art, and the impact of movements in other media such as minimalism and postmodernism.

But just like any other artist, the ceramic artist is above all tackling subject and form and striving to combine the two into a single entity which manages to interpret his or her initial visual concept. Clay, however, occupies a very distinctive position, it is a generous and grateful medium, by and large obeying the wishes of the artist who is naturally enchanted by its properties and the diverse possibilities that the medium offers.

It is hoped that the present exhibition will succeed in capturing the diversity of ceramic art while also presenting a panorama of its development over the sixty years or more that Icelandic artists have been working in the medium.

Guðmundur Einarsson

Skrautker / Ornamental bowl, 1930
h. 13,4 cm, jarðleir / earthenware

Smáker / Small bowl, 1930
h. 8,2 cm, jarðleir / earthenware

Blómker / Flower bowl, 1930
h. 15,3 cm, jarðleir / earthenware

Eigandi / Owner Þjóðminjasafn Íslands / National Museum of Iceland

Sigrún Guðjónsdóttir

Skál / Dish, 1988

Þvermál / diameter 28 cm, steinleir / stoneware

Eigandi / Owner Ragnheiður Gestsdóttir

Gestur Þorgrímsson
Vasi / Vase, 1990
h. 38 cm, steinleir / stoneware
Eigandi / Owner Ingibjörg Gestsdóttir

Haukur Dór

Skál / Dish, 1982

Þvermál / diameter 49 cm

steinleir með Celadon-glerungi / stoneware with Celadon enamel

Ragnar Kjartansson

Vasi / Vase, 1956

h. 22 cm, jarðleir / stoneware

Eigandi / Owner Katrín Guðmundsdóttir

Steinunn Marteinsdóttir
Jarðardraumur / Earth dream, 1993
52 x 35 cm, steinleir / stoneware
Eigandi / Owner Guðmundur Helgi Þórðarson

Kolbrún S. Kjarval

Hús í borginni / Houses in the city, 1993

h. 56 cm, renndur og mótaður steinleir / thrown and moulded stoneware
Eigandi / Owner Eimskip

Jóna Guðvarðardóttir

Vindar báru mér frégn / The winds bore news to me, 1993

h. 68 cm, l. 64 cm, br. 24 cm

steinleir, gler / stoneware, glass, viðarbrennt / wood-fired 1280° C

Jónína Guðnadóttir

Umvafinn III / Wrapped up III, 1993

h. 103 cm, steinleir, málmur / stoneware, metal

Borghildur Óskarsdóttir

Farteski / Baggage, 1993

h. 1,10 cm, krossviður, brenndur leir, steipt gler, rúðugler /
plywood, fired clay, moulded glass, pane glass

Kristjana Samper

Persóna, 1994

h. 1,70 m, leir, gíf, epoxy, járn / clay, gypsum, epoxy, iron

Bryndis Jónsdóttir

Jöklasýn / Glacier view, 1993

h. 24 cm, br. 16 cm, steinleir, sandur, oxíð / stoneware, sand, oxide

Elisabet Haraldsdóttir
Óður til gróðurs / Ode to growth, 1994
u.þ.b. 1 x 160 cm, steinleir / stoneware

Kristin Ísleifsdóttir

Askja / Traditional bowl, 1994

h. 8 cm, br. 27 cm, steinleir, silkiprykk / stoneware, screen

Guðný Magnúsdóttir

Sálnaker / Soul bowl, 1994

30 x 30 x 25 cm

háþrenndur jarðleir, vikur, tré / hard-fired earthenware, pumice, wood

Ólöf Eriá Bjarnadóttir
Trog / Trough, 1994
11 x 36 x 17 cm, steinleir / stoneware

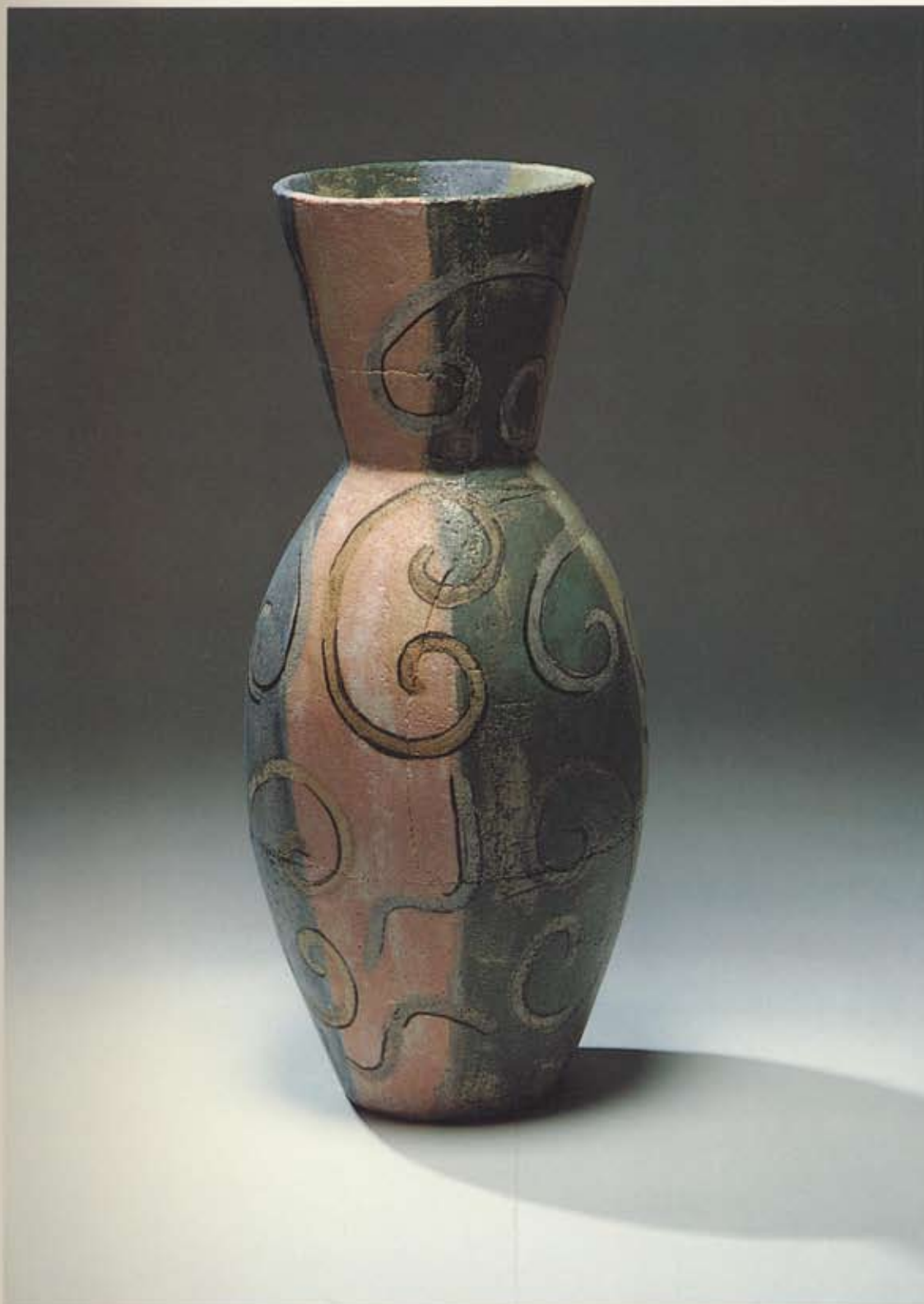
Kogga (Kolbrún Björgúlfssdóttir)

Dufjiker / Powder bowl, 1994

h. 56 cm, steinleir, innlagt með postullni / stoneware with porcelain lining

Sóley Eiríksdóttir
An tírls / Untitled, 1986
35 x 40 x 30 cm, brenndur leir / fired clay
Eigandi / Owner Reynir Vilhjálmsson

Ragna Ingimundardóttir
Vasi / Vase, 1993
73 x 30 x 30 cm, steinleir / stoneware

Helga Jóhannsdóttir

Himinn og jörð / Heaven and earth, 1992

l. 92 cm, br. 54 cm, h. 42 cm, leir, málmur / clay and metal.

Gler / glass: l. 112 cm, br. 74 cm

Rannveig Tryggvadóttir

Kanna / Jug, 1993

h. 59 cm, steinleir, rafmagnsbrennsla / electric-fired stoneware

Borghildur Óskarsdóttir

f. 1942 / b. 1942

Laufásvegi 3
101 Reykjavík

s. 24512

Menntun / EducationMyndlista- og handiðaskóli Íslands / Icelandic College of Arts and Handicraft
Edinburgh College of Art**Einkasýningar / Solo exhibitions**

- 1994 Listasafnið á Akureyri
- 1993 Banff Centre for the Arts, Alberta, Kanada
- 1993 Galleri De Lawei, Drachten, Hollandi
- 1992 Hlaðan, Straumi við Hafnarfjörð
- 1991 Listasafn Reykjavíkur, Kjarvalsstöðum
- 1989 Galleri SCAG, Kaupmannahöfn / Copenhagen
- 1988 Nýhöfn, Reykjavík
- 1987 Gallerí Svart á hvítu, Reykjavík
- 1984 Gallerí Langbrók, Reykjavík
- 1983 Ásmundarsalur, Reykjavík

Samsýningar / Joint exhibitions

- 1995 Íslensk leirlist, Listasafn Reykjavíkur, Kjarvalsstöðum
- 1993 Purity of Form, Frank Bustamante Gallery, New York
- 1992-93 Form Ísland, farandsýning um Norðurlönd / travelling exhibition in Scandinavia
- 1992 Trjónuhesturinn, Safnaðarheimili Akureyrarkirkju
- 1991 Configura I, Erfurt, Þýskalandi / Germany
- 1990 Nord Form '90, Malmö, Svíþjóð / Sweden
- 1989 13. Biennale Rostock, A.-Þýskalandi / GDR
- 1988 5 Dimensioner, Röhsska, Gautaborg, og Norðurlandahúsinu í Færeyjum / Gothenburg, Sweden and Nordic House, Faroe Islands
- 1987 Ísbrot, Hässelby Slott, Stokkhólmi / Stockholm
- 1986 Homage, Edinburgh College of Art
- 1985 Hér og nú, Kjarvalsstöðum, Reykjavík
- 1984-85 Form Ísland, farandsýning um Norðurlönd / travelling exhibition in Scandinavia
- 1980-81 Nordiska kvinnor, farandsýning um Norðurlönd / "Nordic Women," travelling exhibition in Scandinavia

Verk í eigu fyrirtækja og opinberra stofnanna / Works in public collections:

Tennessee Tech University; Tennessee State Museum; Ólafsfjarðarkaupstaður; Menningarmiðstöðin Ksiaz, Póllandi; Ríkisútvarpið; Mjólkurstöðin, Bitruhálsi, Reykjavík; Stjórnarsýsluhúsið á Ísafirði; Hótel Loftleidir, Reykjavík; Lögreglustöðin í Reykjavík; ÞORA (þjálfunarstöð), Egilsstöðum; Fossvogskirkjugarður, Reykjavík.

Bryndís Jónsdóttir

f. 1947 / b. 1947

Melhaga 4

s. 13475

107 Reykjavík

Menntun / Education1972-78 Myndlista- og handiðaskóli Íslands/Icelandic College of Arts and Handicraft
1981-82 Myndlistaskólinn í Reykjavík/Reykjavík Art College**Einkasýningar / Solo exhibitions**

- 1994 Deiglan, Akureyri
- 1993 Ólafsvík, Snæfellsnesi
- 1993 Gallerí Úmbra, Reykjavík
- 1990 FÍM-salurinn, Reykjavík

Samsýningar / Joint exhibitions

- 1995 Íslensk leirlist, Listasafni Reykjavíkur, Kjarvalsstöðum
- 1994 Bollar, Hafnarborg, Hafnarfirði
- 1993-94 From Dreams to Reality, skandinavísk-baltesk farandsýning / Scandinavian-Baltic travelling exhibition
- 1990 Leir og Blóm, Epal, Reykjavík
- 1990 Fokus på Island, Álaborg, Danmörku / Aalborg, Denmark
- 1988 Leiristarfélagið, Gallerí Borg, Reykjavík
- 1985 Nordisk Forum, Wang Kunsthandel, Ósló
- 1984 Leir og lín, Listmunahúsinu, Reykjavík

Eigin vinnustofa frá 1985 / own workshop since 1985. Rak eigið gallerí ásamt Guðnýju Magnúsdóttur / own gallery in partnership with Guðný Magnúsdóttir: Gallerí Úmbra, 1992-93.

Elísabet Haraldsdóttir

f. 1949 / b. 1949

Hvanneyri

s. 93-70101

311 Borgarnes

Menntun / Education1967-71 Myndlista- og handiðaskóli Íslands / Icelandic College of Arts and Handicraft
1971-75 Hochschule für angewandte Kunst, Vínnarborg / Vienna**Einkasýningar / Solo exhibitions**

- 1994 Nordisk Gjestatelier, Bergen
- 1994 Safnahúsið, Borgarnesi
- 1993 Geysishús, Listasafni Reykjavíkur
- 1993 Gallerí Langbrók, Reykjavík

Samsýningar / Joint exhibitions

- 1995 Íslensk leirlist, Listasafni Reykjavíkur, Kjarvalsstöðum
1993 Listiðnaðarsýning í Perlunni frá styrkhöfum á Haystack, Reykjavík / Haystack industrial design, Perlan, Reykjavík
1993 Smámyndasýning / Miniatures, Zagreb, Króatía
1993 Sumarsýning, Listagallerí, Engjateigi, Reykjavík
1991 V. alþjóðlegi smámuna-keramiktriennialinn, Sopot, Varsjá, Póllandi / Miniature ceramics triennial, Warsaw, Poland
1990 Nordisk Keramik, Gallery F-15, Noregi / Norway
1990 Sumarsýning í Reykholti, Borgarfirði
1989 Slunkaríki, Ísafirði
1984–85 Form Island, farandsýning um Norðurlönd / travelling exhibition in Scandinavia
1984 Gallerí Langbrók á Listahátíð í Bogasal, Reykjavík
1983 Gallerí Langbrók, Reykjavík
1982 Hönnun, Kjarvalsstöðum, Reykjavík
1982 Laxdalshús, Akureyri
1982 „Gallerí Langbrók“ Gallery Textilgruppen, Stokkhólmi / Stockholm
1981–82 Moderne islandsk kunsthåndværk, „Pejling“, Danmörku / Denmark
1982 Smælki á Listahátíð, Gallerí Langbrók, Reykjavík
1981 Sumar á Kjarvalsstöðum, Reykjavík
1981 Galerie Plaisiren, Hässelby Slott, Svíþjóð / Sweden
1979 Samsýningar Leirlistarfélagssins frá 1979 / Ceramics Artists Association exhibitions since 1979
1975–78 Samsýningar á vegum listaháskólans í Vínarborg í Gallerie am Graben, Museum für angewandte Kunst og Gallerie Alte Schmiede / Vienna Academy of Art exhibitions

Verk í eigu fyrirtækja og opinberra stofnanna / Works in public collections:

Bændaskólinn á Hvanneyri; Rannsóknastofnun byggingariðnaðarins, Keldnaholti; Héraðsskólinn Reykholti, Borgarfirði; Akraneskaupstaður; Listasafn Reykjavíkur.

Gestur Þorgrímsson

f. 1920 / b. 1920

Austurgötu 17

s. 53960

220 Hafnarfjörður

Menntun / Education

- 1943–46 Myndlista- og handiðaskóli Íslands / Icelandic College of Arts and Handicraft
1946–47 Kónunglega akademían í Kaupmannahöfn / Royal Academy, Copenhagen
1953 Myndmenntakennarapróf frá Myndlista- og handiðaskóla Íslands / Art teacher training

Samsýningar / Joint exhibitions

- 1995 Íslensk leirlist, Listasafni Reykjavíkur, Kjarvalsstöðum
1994 Gárd og museer, Julita, Svíþjóð / Sweden
1993 Vinnustofusýning að Austurgötu 17, Hafnarfirði
1993 Galerie Articat, Cuxhaven, Þýskalandi / Germany
1992 Hafnarborg, Hafnarfirði
1990 Gallerí Borg, Reykjavík
1989 Scandinavian Contemporary Art Gallery, Kaupmannahöfn / Copenhagen
1988 Gallerí Grjót, Reykjavík
1987 Áning '87, Listasafni ASÍ, Reykjavík
1987 Gallerí Borg, Reykjavík
1986 Konstnærlig utsmyckning, Galerie Plaisiren, Hässelby Slott, Svíþjóð / Sweden
1985 Hafnarborg, Hafnarfirði
1985 Sýning Myndhöggvarafélagsins í Reykjavík
1984 Líf í leir, Listasafni ASÍ, Reykjavík
1984 Form Island, farandsýning um Norðurlönd / travelling exhibition in Scandinavia
1982–84 Scandinavian Modern Design, farandsýning um Norðurlönd / travelling exhibition in Scandinavia
1982 Sýning á Akureyri
1982 Vinnustofusýning að Austurgötu 17, Hafnarfirði
1982 Leirlist '82, Listmunahúsinu, Reykjavík
1981 Moderne islandsk kunsthåndværk, „Pejling“, Danmörku / Denmark
1979 Líf í leir, FÍM, Reykjavík
1979 Epal, Reykjavík og Akranesi, ásamt Guðnýju Magnúsdóttur
1978 Vinnustofusýning ásamt Guðnýju Magnúsdóttur að Laugarásvegi 7, Reykjavík
1977 Haustsýning FÍM.
1977 Rødovre-bókasafn, Danmörk / Denmark
1977 Sýning í Vestmannaeyjum
1977 Det Lille Galleri, Þrándheimi, Noregi / Trondheim, Norway
1976 Vinnustofusýning ásamt Guðnýju Magnúsdóttur að Laugarásvegi 7, Reykjavík
1975 Vinnustofusýning að Laugarásvegi 7, Reykjavík
1974 Vinnustofusýning að Laugarásvegi 7, Reykjavík
1972 Sýning Myndhöggvarafélagsins í Reykjavík, Skólavörðuholti
1969 Vinnustofusýning að Laugarásvegi 7, Reykjavík
1968 FÍM-sýning í Iðnskólanum, Reykjavík
1968 Laugarnesleir endurvakinn
1950 Sýning Norræna myndlistarbandalagsins, Helsinki og Kaupmannahöfn / Federation of Nordic Artists, Helsinki and Copenhagen

- 1950 Café Höll, Austurstræti, Reykjavík, ásamt Waistel Cooper og Dolinda Tanner
 1949 Sýning Norræna myndlistarbandalagsins, Kaupmannahöfn / Federation of Nordic Artists, Copenhagen
 1949 Samsýning FÍM, Reykjavík
 1949 Ásmundarsalur, Reykjavík
 1947 Linje 2, Totkanten, Kaupmannahöfn / Copenhagen
 1947–52 Leirmunagerðin Laugarnesleir

Verk í eigu fyrirtækja og opinberra stofnanna / Works in public collections:

Listasafn Íslands; Kennaraháskóli Íslands; Listasafn ASÍ; Þjóðminjasafn Íslands; Listasafn Kópavogs; Hafnarborg; Landsbanki Íslands; Sparisjóður Hafnarfjarðar; Veggmynd á aðalskrifstofu ÁTVR, Stuðlahálsi 2, Reykjavík; Skreyting fyrir hús Fiskmarkaðarinnar í Hafnarfirði; Skreyting fyrir Íþróttahús Fjölbrotaskólans í Breiðholti, Reykjavík; Skreyting fyrir Íþróttahús Ólafsvíkur; Skreyting í nýbyggingu við Hássalby Slott, Svíþjóð / Sweden; Skreyting fyrir áhorfendastúku Íþróttavallarinnar í Laugardal, Reykjavík; Skreytingar fyrir Íslev-skóla í Rødovre, Danmörku / Denmark; Skreytingar fyrir hjónagarða DAS við Jökulgrunn í Reykjavík.

Guðmundur Einarsson

1895–1963

Nám / Education

- 1911–33 Nám við teiknskóla Stefáns Eiríkssonar í Reykjavík / drawing school
 1916 Sækir tíma í teikningu til Þórarins B. Þorlákssonar / drawing lessons from Thórarinn B. Thorláksson
 1919 Nám við Listaháskólann í Kaupmannahöfn / Academy of Fine Arts, Copenhagen
 1921–26 Nám við Listaháskólann í München / Academy of Fine Arts, Munich

Helstu einkasýningar / main solo exhibitions:

- 1925 Reykjavík
 1926 Reykjavík
 1927 Reykjavík
 1928 Reykjavík
 1929 Galerie Paulus, München / Munich
 1930 Listvinahúsið, Reykjavík / Friends of the Arts House
 Leirlistarsýning í Listvinahúsinu, Reykjavík
 1931 Reykjavík
 1933 Reykjavík
 1934 Skólavörðustígur 12, Reykjavík
 1935 Kunstforeningen, Ósló
 1937–39 Farandsýning á verkum Guðmundar um 19 borgir í Þýskalandi / travelling exhibition in 19 German cities
 Skólavörðustíg 43, Reykjavík
 1944 Listamannaskálinn, Reykjavík
 1946 Listamannaskálinn, Reykjavík
 1949 Listamannaskálinn, Reykjavík
 1951 Konsthallen, Helsinki
 1955 Listamannaskálinn, Reykjavík
 1956 Skólavörðustígur 43, Reykjavík, Templarahúsið, Hafnarfirði
 1957 Tjarnarlundur, Keflavík; Skólavörðustígur 43, Reykjavík
 1958 Akranes; Skólavörðustígur 43, Reykjavík
 1959 Ísafjörður; Bolungarvík; Skólavörðustígur 43, Reykjavík; Leirlistarsýning Listvinahússins / Friends of the Arts House
 1960 Bogasalur við Þjóðminjasafn, Reykjavík; Landsbankahús, Akureyri; Skólavörðustígur 43, Reykjavík; Leirlistarsýning Listvinahússins, Reykjavík / Friends of the Arts House
 1961 Skólavörðustígur 43, Reykjavík; Barnaskólinn, Ólafsvík; Galerie Pinx, Helsinki; Blönduósi
 1962 Skólavörðustígur 43, Reykjavík; Vestmannaeyjar

Helstu samsýningar: / main joint exhibitions

- 1928 Íslands junge Malerei, sýning á íslenskrum myndlist í Hamborg og Berlín
 1930 Listsýningin, Kirkjustræti 12, Reykjavík
 1932 Samsýning 13 íslenskra listamanna, Galleri Modern, Stokkhólmi, og Kunstforeningen, Ósló / 13 Icelandic artists, Stockholm and Oslo
 1941 Listsýningin, Reykjavík
 1944 Lýðveldishátíðarsýning FÍM, Reykjavík
 1950 Norræna listsýningin, Helsinki / Nordic Art, Helsinki
 1951 Íslensk listsýning í Noregi á vegum norska Listamannabandalagsins; Ósló, Stavanger, Haugasundi, Björgvin, Álasundi og Prándheimi / Icelandic art, arranged by Federation of Norwegian Artists, in Oslo, Stavanger, Haugesund, Bergen, Alesund and Trondheim.
 1952 Ólympíu-listsýningin, Helsinki
 1953 Alþjóðleg samkeppni myndhöggvara í London/ International sculpture competition, London
 1955–56 Landschaft und Menschen in der isländischen Malerei. Farandsýning um Þýskaland / travelling exhibition in Germany
 1958 Samsýning ásamt Höskuldi Björnssyni að Skólavörðustíg 43
 1962 Vorsýning Myndlistafélagsins, Listamannaskálanum
 1962–63 Isländische Graphik, Zeichnungen und Aquarelle. Farandsýning um Þýskaland; Kiel, Meldorf, Hamborg, Harborg, Lübeck, Köln, Giessen, Gosslar, Berlín og Bielefeld / travelling exhibition in Germany

f. 1953 / b. 1953

101 Reykjavík

Menntun / Education

1970–74 Myndlista- og handiðaskóli Íslands / Icelandic College of Arts and Handicraft

1979 Myndlistaskóli Reykjavíkur / Reykjavík Art College

1981–84 Ateneum, Helsinki

Einkasýningar / Solo exhibitions

1994 Gallerí Sævars Karls, Reykjavík

1993 Slunkaríki, Ísafirði

1992 Gallerí Úmbra, Reykjavík

1990 Listasafn Reykjavíkur, Kjarvalsstöðum

1987 Gallerí Hallgerður, Reykjavík

1984 Klúvin Gallery, Helsinki

1982 Artisaani, Helsinki

1980 Gallerí Djúpið, Reykjavík

Samsýningar / Joint exhibitions

1995 Íslensk leirlist, Listasafni Reykjavíkur, Kjarvalsstöðum

1994 Edda/Guðný, Bäckalyckan, Jönköping, Svíþjóð / Sweden

1994 Bollar, Hafnarborg, Hafnarfirði

1993 Purity of Form, Frank Bustamante Gallery, New York

1992–93 Form Ísland, farandsýning um Norðurlönd / travelling exhibition in Scandinavia

1992 Edda/Guðný, Ísland Gallery, Haag, Hollandi / The Hague, Netherlands

1992 North, Kanada og Noregi / Canada and Norway

1990 Nord Form, Malmö, Svíþjóð / Sweden

1990 Nordisk Keramik, Epal, Reykjavík

1990 Leir og blóm, Epal, Reykjavík

1989 Icelandic Minimalism, Sculpture Retrospective, Gallery Person & Lindell, Helsinki

1988 Nordisk Kunsthåndverk, Frydendal, Noregi / Norway

1988 Scandinavian Craft Today, New York

1987 Scandinavian Craft Today, Tókyó — Kýótó, Japan

1987 Áning, Listasafni ASÍ, Reykjavík

1987 Ísbrot, Hässelby Slott, Svíþjóð / Sweden

1985 Hér og nú, Kjarvalsstöðum, Reykjavík

1985 Danske kunsthåndværkere og nordiske gæster, Kunstindustri Museet, Kaupmannahöfn / Copenhagen

1985 Expo Palmstierna, Sveaborg, Helsinki

1985 Helsingin Kaupungin Taidemuseo, Helsinki

1984 Grafík og leir, Gallerí Langbrók, Reykjavík

1984 Langbrók — Listahátíð, Bogasalur, Reykjavík

1984 Langbrók Rauða húsinu, Akureyri

1984 Líf í leir, Listasafni ASÍ, Reykjavík

1983 Kesänäytteley, Pot Viapori, Sveaborg, Helsinki

1983 Kukka ja keramiikka, Finnish Design Center, Helsinki

1982 Langbrók, Gallery Textilgruppen, Stokkhólmi, Svíþjóð / Stockholm

1982 Kesänäytteley, Pot Viapori, Sveaborg, Helsinki

1982 Langbrók, Listmunahúsinu, Reykjavík

1982 Seisovä pöytä, Gallery Bronda, Helsinki

1982 Langbrók á Torfunni, Gallerí Langbrók, Reykjavík

1979 Gestur, Rúna, Guðný, Akranesi

1979 Haustsýning FÍM, Kjarvalsstöðum, Reykjavík

1979 Líf í leir, FÍM-salnum, Reykjavík

1979 Gestur, Rúna, Guðný, Epal, Reykjavík

1978 Vinnustofusýning

1976 Biennale Internationale de Ceramique d'Art, Vallauris, Frakklandi / France

1976 Vinnustofusýning

1976 Listið, Kjarvalsstöðum, Reykjavík

Verk í eigu fyrirtækja og opinberra stofnanna / Works in public collections:

Listasafn Íslands; Listasafn Háskóla Íslands; Borgarlistasafn Helsinki, Finnlandi; Listiðnaðarsafn Finnlands,

Helsinki, Finnlandi / Helsinki Museum of Industrial Art; Listiðnaðarsafnið í Þrándheimi, Noregi / Trondheim

Museum of Industrial Art, Norway; Ólafsfjarðarkaupstaður; Sjálfsbjörg, Reykjavík; Landsþing Jönköping og Jön-

köpingborg, Svíþjóð; Viggerydsbær, Svíþjóð / Local authorities in Sweden

Eigið gallerí frá 1993 ásamt Bryndísi Jónsdóttur / own gallery since 1993, in partnership with Bryndís Jónsdóttir; Gallerí Úmbra

Haukur Dór Sturluson

f. 1940 / b. 1940

Álafossvegi 23
270 Mosfellsbær

s. 668062

Menntun / Education

- 1958–62 Myndlistaskólinn í Reykjavík / Reykjavík Art College
 1962–64 Edinburgh College of Art
 1965–67 Kunstakademiet i København / Copenhagen Academy of Art
 1982 Visual Art Center, Maryland

Einkasýningar / Solo exhibitions

- 1994 Álafoss Gallerí, Mosfellsbæ
 1993 Listmunahúsið, Reykjavík
 1992 Munadarnes, Borgarfirði
 1992 Listasafn ASÍ, Reykjavík
 1991 Gallerí Borg, Reykjavík
 1991 Álafoss Gallerí, Mosfellsbæ
 1991 Gallerí C, Árósum, Danmörku / Århus, Denmark
 1989 E. Akademie, Lochum, Þýskalandi / Germany
 1990 Der Danske Centralbibliothek, Flensborg, Þýskalandi / Germany
 1990 Gjethuset, Frederiksværk, Danmörku / Denmark
 1990 Gallerí Chagall, Árósum, Danmörku / Århus, Denmark
 1989 Gallerí SCAG, Kaupmannahöfn / Copenhagen
 1989 Kjarvalsstaðir, Reykjavík
 1988 Mikkelberg, Hattstedt, Þýskalandi / Germany
 1988 IMF, Washington
 1988 Nýhöfn, Reykjavík
 1988 Gallerí Tiro, Kaupmannahöfn / Copenhagen
 1987 Kjarvalsstaðir, Reykjavík
 1987 Gallerí Tiro, Kaupmannahöfn / Copenhagen
 1986 Gallerí Marius, Kaupmannahöfn / Copenhagen
 1986 Gallerí Tiro, Kaupmannahöfn / Copenhagen
 1985 Gallerí Borg, Reykjavík
 1985 Tinggárdin, Helsingør, Danmörku / Denmark
 1983 Listmunahúsið, Reykjavík
 1982 Kjarvalsstaðir, Reykjavík
 1982 Visual Art Center, Columbia M.D., Bandaríkjunum / USA
 1982 Listmunahúsið, Reykjavík
 1974 Kjarvalsstaðir, Reykjavík
 1964 Ásmundarsalur, Reykjavík
 1962 Mokka, Reykjavík

Samsýningar / Joint exhibitions

- 1995 Íslensk leirlist, Listasafni Reykjavíkur, Kjarvalsstöðum

Verk í eigu fyrirtækja og opinberra stofnanna / Works in public collections:

Listasafn ASÍ, Reykjavík

Helga Jóhannesdóttir

f. 1961 / b. 1961

Álafossvegi 23
270 Mosfellsbær

s. 668228

Menntun / Education

- 1986–87 Myndlistaskólinn í Reykjavík / Reykjavík Art College
 1987–91 Myndlista- og handiðaskóli Íslands / Icelandic College of Arts and Handicraft
 1990 Gestanemi í Skolen for Brugskunst, Kaupmannahöfn / Copenhagen

Einkasýningar / Solo exhibitions

- 1992 Epal, Reykjavík

Samsýningar / Joint exhibitions

- 1995 Íslensk leirlist, Listasafn Reykjavíkur, Kjarvalsstöðum
 1994 Könnur og Katlar, Gallerí List, Reykjavík
 1994 Bollar, Hafnarborg, Hafnarfirði

Verk í eigu fyrirtækja og opinberra stofnanna / Works in public collections:

Dóms- og kirkjumálaráðuneytið

Jóna Guðvarðardóttir

f. 1949 / b. 1949

Hverfisgötu 31
220 Hafnarfjörður

s. 53522

Menntun / Education

- Myndlista- og handiðaskóli Íslands / Icelandic College of Arts and Handicraft

Einkasýningar / Solo exhibitions

- 1994 Parti Gallery, Pécs, Ungverjalandi / Hungary
 1993 Haus 44, Cuxhaven, Þýskalandi / Germany
 1988 Dürer Gallery, Búdapest, Ungverjalandi / Hungary
 1987 Tihany, Ungverjalandi / Hungary
 1987 Groznjan, Júgóslavíu / Yugoslavia
 1986 Jozsef Attila menningarmiðstöðin, Búdapest, Ungverjalandi / Jozsef Attila Cultural Centre, Budapest, Hungary
 1986 Boglárlelle, Ungverjalandi / Hungary
 1985 Hafnarborg, Hafnarfirði

Samsýningar / Joint exhibitions

- 1995 Íslensk leirlist, Listasafni Reykjavíkur, Kjarvalsstöðum
 1994 Evrópa 24, Erfurt, Þýskalandi / Germany
 1994 Ungverskir leirlistarmenn í Prag, Tékklandi / Hungarian Ceramic Art, Prague
 1994 Listiðnaðarsafn Ungverjalands, Búdapest / Budapest Industrial Art Museum
 1994 XIII ungværski leirlistarbiennialinn í Pécs, Ungverjalandi / Hungary
 1994 Ungversk leirlist, Gödöllői Gallery, Búdapest / Hungary
 1994 Leirlistarfélagið / Association of Ceramic Artists
 1984–94 Samsýningar frá Alþjóðlega keramikstúdíóinu í Kecskemét, Ungverjalandi, m.a. í Búdapest, París, Moskvu, Póllandi, Danmörku, Englandi og víðsvegar um Ungverjaland / Kecskemét international ceramics workshop exhibitions in Budapest, Paris, Moscow, Poland, Denmark, England and Hungary
 1993 Ungversk leirlist, Csók Gallery, Búdapest
 1993 IV alþjóðlegi smámuna-keramiktriennialinn, Zagreb, Króatíu / Miniature ceramics triennial, Zagreb
 1993 Evrópuráðssýning í Szekzárd, Ungverjalandi / Council of Europe, Hungary
 1993 Evrópuráðssýning í Kecskemét Gallery, Ungverjalandi / Council of Europe, Hungary
 1992 Evrópa 24, Szombathely Gallery, Ungverjalandi / Hungary
 1992 Evrópuráðssýning í Búdapest, Ungverjalandi / Council of Europe, Hungary
 1991 V alþjóðlegi smámuna-keramiktriennialinn, Sopot, Varsjá, Póllandi / Miniature ceramics triennial, Warsaw, Poland
 1991 Leirlistarfélagið / Association of Ceramic Artists
 1990 Evrópsk leirlist, Auxerre, Haguenau, Frakklandi, Madrid, Spáni, Linz, Austurríki og Búdapest, Ungverjalandi / France, Spain, Austria and Hungary
 1990 Leirlistarfélagið / Association of Ceramic Artists
 1987 Leirlistarfélagið / Association of Ceramic Artists
 1985 Brobyggarna, Arabia Gallery, Helsinki
 1984 Form Ísland, farandsýning um Norðurlönd / travelling exhibition in Scandinavia
 1984 Leirlistarfélagið / Association of Ceramic Artists
 1982 Íslensk hönnun, Kjarvalsstöðum, Reykjavík
 1982 Leirlistarfélagið / Association of Ceramic Artists
 1981 Íslensk hönnun, Danmörku / Icelandic design, Denmark

Jónína Guðnadóttir

f. 1943 / b. 1943

Hverfisgötu 23b

220 Hafnarfjörður

s. 653560

Menntun / Education

- 1960–62 Myndlista- og handiðaskóli Íslands / Icelandic College of Arts and Handicraft
 1962–63 Myndlistaskólinn í Reykjavík / Reykjavík Arts College
 1963–68 Konstfackskolan í Stokkhólmi / Stockholm
 1967–68 Konstfackskolan í Stokkhólmi, framhaldsár

Einkasýningar / Solo exhibitions

- 1990 Hafnarborg, Hafnarfirði
 1989 FÍM-salurinn, Reykjavík
 1986 Gallerí Grjót, Reykjavík
 1985 Hafnarborg, Hafnarfirði
 1984 Gallerí Grjót, Reykjavík
 1977 Gallerí Sólon Íslandus, Reykjavík
 1975 Norræna húsið, Reykjavík
 1968 Unuhús, Reykjavík

Samsýningar / Joint exhibitions

- 1995 Íslensk leirlist, Listasafn Reykjavíkur, Kjarvalsstöðum
 1993 Nordisk skulptur, Noregi / Norway
 1993 Hótel Ör, Hveragerði
 1993 Isländische Kulturtage, Haus 44, Cuxhaven, Þýskalandi / Germany
 1993 4 + 1, Hafnarborg, Hafnarfirði
 1992 Gallerí Ófeigur, Reykjavík
 1990 Nord Form, Svíþjóð / Sweden
 1990 M-hátíð, Akranesi og Reykholti
 1988 Scandinavian Craft Today, Bandaríkjunum / USA
 1987 Scandinavian Craft Today, Japan
 1984 Form Ísland, farandsýning um Norðurlönd / travelling exhibition in Scandinavia
 1982–83 Scandinavian Modern Design 1880–1980, Bandaríkjunum / USA
 1981 Gallerie Plaisiren, Hässelby Slott, Svíþjóð / Sweden
 1979 FÍM-sýning, Reykjavík

Verk í eigu fyrirtækja og opinberra stofnanna / Works in public collections:

Listasafn Íslands; Hafnarborg; Listasafn Kópavogs; Kirkjugarðar Reykjavíkur; Rauði Kross Íslands

Kogga (Kolbrún Björgúlfsdóttir)

Vesturgötu 5 s. 26036

f. 1952 / b. 1952

101 Reykjavík

Menntun / Education

1969-73 Myndlista- og handiðaskóli Íslands / Icelandic College of Arts and Handicraft

1973-75 Danmarks Designskole, Kaupmannahöfn / Copenhagen

1984 Haystack Mountain School of Art

Einkasýningar / Solo exhibitions

1993 Akureyri

1993 Munaðarnes, Borgarfirði

1991 Nýhöfn, Reykjavík

1983 Búðardalur

1983 Borgarnes

1982 Gallerí Langbrók, Reykjavík

1976 Gallerí Langbrók, Reykjavík

1976 Kjarvalsstaðir, Reykjavík

Samsýningar / Joint exhibitions

1995 Íslensk leirlist, Listasafn Reykjavíkur, Kjarvalsstöðum

1993-94 From Dreams To Reality, Scandinavisk-baltnesk farandsýning / Scandinavian-Baltic travelling exhibition

1992 Farandsýning um Kanada, Eystrasaltslönd og Norðurlönd / travelling exhibition in Canada, Baltics and Scandinavia

1992-93 Form Ísland, farandsýning um Norðurlönd / travelling exhibition in Scandinavia

1992 Art From Above, Shad Thames Galleries, London

1990 Nordic Contemporary Ceramics, Gallery F - 15, Ósló

1990 Nord Form, Malmö / Sweden

1989 American-Scandinavian Foundation, New York

1988 Nordic Crafts, Frydendal, Noregi / Norway

1987 Ísbrot, Hässelby Slott, Stokkhólmi / Sweden

1987 Scandinavian Design Today, Japan

1976-94 Ýmsar samsýningar á Íslandi / various venues in Iceland

Verk í eigu fyrirtækja og opinberra stofnanna / Works in public collections:

Sænska menningarmálaráðuneytið / Swedish Ministry of Culture; Sænska Alfred Nobel akademían / Nobel Academy,

Sweden; Hässelby Slott, Svíþjóð / Sweden; Einkasafn Noregsdrottningar / Private collection, Queen of Norway;

Einkasafn forsætisráðherra Portúgals / Private collection, Prime Minister of Portugal; Listasafn Reykjavíkur

Kolbrún Kjarval

Ránargötu 5 s. 21197

f. 1945 / b. 1945

101 Reykjavík

Menntun / Education

1964 Verkstaði í Kaupmannahöfn / workshop, Copenhagen

1965-66 Teikninám við Technical College, Oxford, Englandi

1966-68 Nám í leirkerasmíði við Edinburgh College of Art

1969-71 Konunglega postulinsverksmiðjan í Kaupmannahöfn og nám í Skolen í Haven / Royal Porcelain Works, Copenhagen

Einkasýningar / Solo exhibitions

1993 Stöðlakot, Reykjavík

1982 Listmunahúsið, Reykjavík

1979 Galleri Kogen, Silkeborg, Danmörku / Denmark

1976 Andelsbanken, Silkeborg, Danmörku / Denmark

1968 Unuhús

Samsýningar / Joint exhibitions

1995 Íslensk leirlist, Listasafn Reykjavíkur, Kjarvalsstöðum

1992 Borgarfjörður eystri

1990 Wycott Gallery, New Jersey

1986 Homage to Edinburgh, Skotlandi

1984 Listasafn ASÍ, Reykjavík

1981 Galleri Krogen, Silkeborg / Denmark

1981 Galleri Magstræde, Kaupmannahöfn / Copenhagen

1978 Galleri Kogen, Silkeborg / Denmark

1975 Hús Jóns Sigurðssonar, Kaupmannahöfn / Copenhagen

1971 Verslunarskólinn í Álaborg / Aalborg, Denmark

1968 Norræna húsið, Reykjavík

Verk í eigu fyrirtækja og opinberra stofnanna / Works in public collections:

Listasafn Reykjavíkur; Eimskipafélag Íslands; Flugleiðir; Árórsborg / City of Århus

Kristín Ísleifsdóttir

f. 1952 / b. 1952

Blöndukvísl 8

110 Reykjavík

s. 879017

Menntun / Education

- 1979 Útskrifaðist sem hönnuður frá Tokyo Designers College
 1980 Nám í leirkerasmíði á verkstæði í tengslum við Tokyo Designers College / workshop training
 1990 Námsferð til Kecskémet í Ungverjalandi / study trip to Hungary

Einkasýningar / Solo exhibitions

- 1992 Gallerí G15, Reykjavík
 1989 Listasafn Reykjavíkur, Kjarvalsstöðum
 1987 Gallerí Abe, Tókýó
 1986 Gallerí Gangskör, Reykjavík

Samsýningar / Joint exhibitions

- 1995 Íslensk leirlist, Listasafn Reykjavíkur, Kjarvalsstöðum
 1994 Íslensk listhandverkssýning í Sønderborg Slot og Musikhuset, í Árósum Danmörku / Icelandic handicraft, Sønderborg Castle and Music House, Århus, Denmark
 1993 From Dreams to Reality, skandinavísk-baltnesk farandsýning / Scandinavian-Baltic travelling exhibition
 1992 Form Ísland, farandsýning um Norðurlönd / travelling exhibition in Scandinavia
 1992 Hönnunarsamkeppni, Mino, Japan / Design competition
 1991 V alþjóðlegi smámuna-keramiktriennialinn, Sopot, Varsjá, Póllandi / Miniature ceramics triennial, Warsaw, Poland
 1988 Konstexpo, Svíþjóð / Sweden
 1986 Hönnunarsýning, Tókýó / Design exhibition, Tokyo
 1986 Faenza, Ítalíu / Italy
 1984 Listasafn ASÍ, Reykjavík
 1984 Listmunahúsið, Reykjavík
 1983 Menningarmiðstöðin Gerðuberg, Reykjavík

Verk í eigu fyrirtækja og opinberra stofnanna / Works in public collections:

Tokyo Sogo Bank; Matsunaga Editorial Design Corporation; The Sports Nippon Newspapers; Toshiba Electric

Kristjana Samper

f. 1944 / b. 1944

Þingholtsbraut 57

200 Kópavogur

s. 641261

Menntun / Education

- 1962-63 Myndlistaskólinn í Reykjavík / Reykjavík Art College
 1974-79 Myndlista- og handiðaskóli Íslands / Icelandic College of Arts and Handicraft
 1980-83 University of Arizona, Bandaríkjunum

Einkasýningar / Solo exhibitions

- 1994 Spron, Reykjavík
 1994 Hafnarborg, Hafnarfirði
 1993 De colylde Kunstcentrum, Brugge, Belgíu / Belgium
 1987 Gallerí Gangskör, Reykjavík
 1985 Listasafn Reykjavíkur, Kjarvalsstöðum

Samsýningar / Recent joint exhibitions:

- 1995 Íslensk leirlist, Listasafni Reykjavíkur, Kjarvalsstöðum
 1994 Íslenskir dagar, Árósum, Danmörku / Icelandic Days, Århus, Denmark
 1994 Billedværkstedet, Brønst, Danmörku / Denmark

Hefur þar að auki tekið þátt í fjölda samsýninga víða um heim og hér á landi / Plus many other joint exhibitions in Iceland and overseas

Ólöf Erla Bjarnadóttir

f. 1954 / b. 1954

Hvanneyri

311 Borgarnes

s. 93-70023

Menntun / Education

- 1974-77 Myndlista- og handiðaskóli Íslands / Icelandic College of Arts and Handicraft
 1980-82 Myndlista- og handiðaskóli Íslands / Icelandic College of Arts and Handicraft
 Kennaraháskóli Íslands, réttindanáms til kennslu á framhaldsskóla- og grunnskólastigi / Icelandic College of Education, teacher training

Einkasýningar / Solo exhibitions

- 1994 Listasafn Borgarness
 1993 Gallerí Stöðlakot, Reykjavík
 1990 Gallerí List, Reykjavík

Samsýningar / Joint exhibitions

- 1995 Íslensk leirlist, Listasafni Reykjavíkur, Kjarvalsstöðum
 1991 V alþjóðlegi smámuna-keramiktriennialinn, Sopot, Varsjá, Póllandi / Miniature ceramics triennial, Warsaw, Poland
 1990 Epal, Reykjavík
 1990 Reykholt, Borgarfirði
 1989 Slunkaríki, Ísafirði
 1988 Gallerí Borg, Reykjavík
 1983 Laxdalshús, Akureyri
 1982 Listmunahúsið, Reykjavík
 1982 Hönnun '82, Kjarvalsstöðum, Reykjavík

Verk í eigu fyrirtækja og opinberra stofnanna / Works in public collections:

Gallerí List, Reykjavík; Gallerí Stöðlakot, Reykjavík; Listasafn Borgarness

Ragna Ingimundardóttir
f. 1959 / b. 1959

Strönd við Nesveg s. 624781
170 Seltjarnarnes

Menntun / Education

1977–82 Myndlista- og handföðaskóli Íslands / Icelandic College of Arts and Handicraft
1982–84 Gerrit Rietveld Academi, Hollandi

Einkasýningar / Solo exhibitions

1984 Galleri Langbrók, Reykjavík
1987 Listasafn Reykjavíkur, Kjarvalsstöðum
1989 Listasafn Reykjavíkur, Kjarvalsstöðum
1993 Listasafn Reykjavíkur, Kjarvalsstöðum

Samsýningar / Joint exhibitions

1995 Íslensk leirlist, Listasafni Reykjavíkur, Kjarvalsstöðum
1981 Galleri Langbrók, Reykjavík
1982 Listmunahúsið, Reykjavík
1984 Galleri Langbrók, Reykjavík
1984 Gerrit Rietveld Akademie, Hollandi
1988 Galleri Gangskör, Reykjavík
1989 Galleri ARCTANDRIA, Noregi / Norway

Ragnar Kjartansson

1923 – 1988

Menntun / Education

1939–44 Verkstaði Guðmundar Einarssonar frá Miðdal, Reykjavík / Guðmundur Einarsson's pottery workshop, Reykjavík
1941–44 Handföð- og myndlistaskólinn, Reykjavík / Icelandic College of Arts and Handicraft
1946–47 Slöjdföreningsskolan, Gautaborg, Sviþjóð Valands Konstskola, Gautaborg, Sviþjóð / Gothenburg, Sweden
1947–51 Skóli frístundamálara, Reykjavík
1951–52 Uppsala Ekeby, Uppsölum, Sviþjóð / Uppsala, Sweden, Bror Hjorth, vinnustofa, Uppsölum, Sviþjóð / Bror Hjorth's pottery workshop, Uppsala, Sweden
1953–56 Myndlistaskólinn í Reykjavík / Reykjavík Art College

Einkasýningar / Solo exhibitions

1987 Heilsuhæli NLFÍ, Hveragerði
1985 Kaldilækur, Ólafsvík
1983 Listamunahúsið, Reykjavík
1982 Heilsuhæli NLFÍ, Hveragerði
1970 Ásmundarsalur, Reykjavík
1963 Heal's Main Gallery, London
1960 Ásmundarsalur, Reykjavík
1959 Sýningarsalurinn við Ingólfsstræti, Reykjavík
1957 Regnbogasalur, Reykjavík

Samsýningar / Joint exhibition

1995 Íslensk leirlist, Listasafni Reykjavíkur, Kjarvalsstöðum
1985 Alwin Gallery Exhibition, London
1985 Kjarvalsstöðum, Reykjavík
1984 Líf í leir, Listasafni ASÍ, Reykjavík
1983 Kirkjulist, Kjarvalsstöðum, Reykjavík
1980 Listahátíð í Reykjavík, Korpúlfsstöðum
1979 Sumar á Kjarvalsstöðum, Reykjavík
1978 Listahátíð í Reykjavík, Ásmundarsal, Reykjavík
1976 Útisýning í Austurstræti, Listahátíð í Reykjavík
1974 Útisýning í Austurstræti, Listahátíð í Reykjavík
1974 Íslensk myndlist í 1100 ár, Kjarvalsstöðum, Reykjavík
1973 5. Biennale der Ostseestaaten, Rostock, A.-Þýskaland / GDR
1972 Listahátíð í Reykjavík, útisýning Skólavörðuholti
1971 4 nálevende generasjoner i nordisk kunst, farandsýning um Norðurlönd / travelling exhibition in Scandinavia
1970 Útisýning Skólavörðuholti, Reykjavík
1969 Útisýning Skólavörðuholti, Reykjavík
1968 Útisýning Skólavörðuholti, Reykjavík
1967 Útisýning Skólavörðuholti, Reykjavík
1961 International Exhibition of Ceramic Art, Smithsonian Institute, Washington
1952 Sýning norræna frístundamálara, Reykjavík
1950 Blómaverslunin Flóra, Reykjavík

Verk í eigu fyrirtækja og opinberra stofnanna / Works in public collections:

Listasafn Íslands; Listasafn Reykjavíkur; Listasafn Borgarness; Hótel Holt, Reykjavík; Samvinnuskólinn að Bifröst í Borgarfirði; Menntaskólinn á Laugarvatni; Þjóðleikhúsið; Skálholtsstaður; Landsbanki Íslands; Íslandsbanki; Njarðvíkurbær; Grindavíkurbær; Landgræðslan; Gunnarsholti; Staðarstaður, Snæfellsnesi; Miklaholtskirkja, Snæfellsnesi; Arnarstapi, Snæfellsnesi; Eiðar, N.-Múlasýslu; Leirhöfn í N.-Þingeyjarsýslu; Stóra-Giljá, A.-Húnavatnssýslu; Vatnsleysa, Vatnsleysuströnd; Ísafjarðarbær; Siglufjarðarbær; Hellissandur; Sauðárkrúkur; Akureyri; Stokkseyri; Vesterås, Sviþjóð / Sweden
Annað: 1974, Þrjú forsetapeningar (Sveinn Björnsson, Ásgeir Ásgeirsson og Kristján Eldjárn) / Commemorative coins of three Presidents of Iceland

Rannveig Tryggvadóttir
f. 1955 / b. 1955

Laugavegi 32
101 Reykjavík

s. 15997

Menntun / Education

1979–81 Kv's Konstskola, Svíþjóð / Sweden
1981–82 Nemi hjá Hermann Fogelin, Gautaborg / Gothenburg, Sweden
1982–83 Listasaga í Gautaborgarháskóli / art history, University of Gothenburg
1984–88 Konstindustriskolan, Gautaborg / College of Industrial Art, Gothenburg

Einkasýningar / Solo exhibitions

1990 Gallerí 11, Reykjavík

Samsýningar / Joint exhibitions

1995 Íslensk leirlist, Listasafni Reykjavíkur, Kjarvalsstöðum
1994 Gallerí Kerid, Laugavegi 32B, í tilefni opunar eigin galleris / opening of own gallery
1991–94 Gallerí Kobolt, Laugavegi, Reykjavík
1988–90 Glas og keramik, samnorræn farandsýning / Scandinavian travelling exhibition
1989 Lerverk, Gautaborg / Gothenburg, Sweden
1989 Rydal, Svíþjóð / Sweden

Sigrún Guðjónsdóttir
f. 1926 / b. 1926

Austurgötu 17
220 Hafnarfirði

s. 53960

Menntun / Education

1942–45 Handíða- og myndlistaskóli Íslands / Icelandic College of Arts and Handicraft
1946–47 Konunglega akademían í Kaupmannahöfn, myndmenntakennarapróf / art teacher training, Royal Academy of Art, Copenhagen

Einkasýningar / Solo exhibitions

1994 Gallerí Úmbra, Reykjavík
1987 Gallerí Langbrók, Reykjavík
1980 Gallerí Langbrók, Reykjavík

Samsýningar / Joint exhibitions

1995 Íslensk leirlist, Listasafni Reykjavíkur, Kjarvalsstöðum
1994 Gallerí Úmbra, Reykjavík
1994 Gård og museer, Julita, Svíþjóð / Sweden
1993 Vinnustofusýning að Austurgötu 17, Hafnarfirði
1993 Galerie Articat, Cuxhaven, Þýskalandi / Germany
1992 Hafnarborg, Hafnarfirði
1990 Gallerí Borg, Reykjavík
1989 Scandinavian Contemporary Art Gallery, Kaupmannahöfn / Copenhagen
1988 Gallerí Grjót, Reykjavík
1987 Ísbrot, Galerie Plaisiren, Svíþjóð / Sweden
1987 Áning '87, Listasafn ASÍ, Reykjavík
1987 Gallerí Borg, Reykjavík
1986 Konstnárlig utsmyckning, Galerie Plaisiren, Hässelby Slott, Svíþjóð / Sweden
1985 Hafnarborg, Hafnarfirði
1984 Langbrók, Bogasalur, Reykjavík; Líf í leir, Listasafn ASÍ, Reykjavík
1984 Form Ísland, farandsýning um Norðurlönd / travelling exhibition in Scandinavia
1983 Haustsýning FÍM, Páskar '83, Kjarvalsstöðum, Reykjavík
1982–84 Scandinavian Modern Design, farandsýning um Norðurlönd / travelling exhibition in Scandinavia
1982 Vinnustofusýning að Austurgötu 17, Hafnarfirði; sýning á Akureyri; Leirlist '82, Listmunahúsinu, Reykjavík
1982 Rostock-biennialinn / Rostock biennale, GDR
1981 Norrænir teiknarar / Nordic drawing
1981 Moderne íslensk kunsthåndverk, „Pejling“, Danmörku / Denmark
1980 Haustsýning FÍM
1979 Epal, Reykjavík og Akranesi, ásamt Guðnýju Magnúsdóttur; Líf í leir, FÍM, Reykjavík; Haustsýning FÍM
1978 Vinnustofusýning ásamt Guðnýju Magnúsdóttur að Laugarásvegi 7, Reykjavík; Haustsýning FÍM
1977 Haustsýning FÍM, Sýning í Vestmannaeyjum; Det Lille Galleri, Þrándheimi / Trondheim, Norway
1977 Rødvore-bókasafn, Danmörku / Denmark
1976 10. alþjóðlegi keramik-biennialinn í Vallauris, Frakklandi / 10th international ceramics biennale, Vallauris, France
1976 Íslensk nytjalist, Norræna húsið, Reykjavík
1976 Vinnustofusýning ásamt Guðnýju Magnúsdóttur að Laugarásvegi 7, Reykjavík
1975 Norræna húsið, Reykjavík, Vinnustofusýning að Laugarásvegi 7, Reykjavík
1974 Vinnustofusýning að Laugarásvegi 7, Reykjavík
1973 Íslensk nytjalist, Hafnarstræti, Reykjavík
1969 Vinnustofusýning að Laugarásvegi 7, Reykjavík
1968 Laugarnesleir endurvakinn / Laugarnesleir workshop re-established
1951 Ásmundarsalur, Reykjavík
1950 Café Höll, Austurstræti, Reykjavík, ásamt Waistel Cooper og Dolinda Tanner
1949 Ásmundarsalur, Reykjavík
1947–52 Leirmunagerðin Laugarnesleir / Pottery workshop

Verk í eigu fyrirtækja og opinberra stofnanna / Works in public collections:

Listasafn Íslands; Listasafn Háskóla Íslands; Listasafn Reykjavíkur; Listasafn Kópavogs; Hafnarborg; Landsbanki Íslands; Norræna húsið; Ólafsfjarðarkaupstaður; Veggmynd á aðalskrifstofu ÁTVR, Stuðlahálsi 2, Reykjavík; Skreyting fyrir hús Fiskmarkaðarins í Hafnarfirði; Skreyting fyrir íþróttahús Fjölbautaskólans í Breiðholti, Reykjavík; Skreyting fyrir

Þróttahús Ólafsvíkur; Skreyting í nýbyggingu við Hássalby Slott, Svíþjóð / Sweden; Skreyting fyrir áhorfendastúku þróttavallarins í Laugardal, Reykjavík; Skreytingar fyrir Íslev-skóla í Rødovre, Danmörku / Denmark; Skreytingar fyrir hjónagarða DAS við Jökulgrunn í Reykjavík

Sóley Eiríksdóttir

1957 – 1994

Menntun / Education

1975–81 Myndlista- og handíðaskóli Íslands, Kennaradeild og Leirlistardeild / Teacher training and ceramics department, Icelandic College of Arts and Handicraft

Einkasýningar / Solo exhibitions

1990 Listasafn Reykjavíkur, Kjarvalsstöðum

1988 Gallerí Svart á hvítu, Reykjavík

1987 Kjarvalsstaðir, Reykjavík

Samsýningar / Joint exhibitions

1995 Íslensk leirlist, Listasafni Reykjavíkur, Kjarvalsstöðum

1992 Skúlpúrhátíð, Drummondville, Kanada / Sculpture festival, Canada

1991 Husum, Danmörku / Denmark

1990 Die Isländer kommen, Köln, Düsseldorf, Duisburg, Brühl, Pullheim, Íslandi / Cologne, Düsseldorf, Duisburg, Brühl, Pullheim, Iceland

1990 Hotel Pullman, Lúxemborg

1989 Gallery Decorum, Stokkhólmi, Svíþjóð / Sweden

1989 American-Scandinavian Foundation, New York

1989 Konstmässan / Stockholm Artfair, Sollentuna

1985 Concorso Internazionale Delle Ceramiche d'Arte Faenze, Ítalíu / Italy

1984 Listasafn ASÍ, Reykjavík

1984 Konstindustrimuseet, Helsingfors, Finnland

1984 Kjarvalsstaðir, Reykjavík

1982 Hönnun '82, Kjarvalsstöðum, Reykjavík

1980 Gallerí Langbrók, Reykjavík

Verk í eigu fyrirtækja og opinberra stofnanna / Works in public collections:

Hafnarfjarðarkaupstaður; Listasafn Reykjavíkur

Steinunn Marteinsdóttir

f. 1936 / b. 1936

Hulduhólum

s. 666194

270 Mosfellsbær

Menntun / Education

1956–57 Myndlista- og handíðaskóli Íslands / Icelandic College of Arts and Handicraft

1957–60 Hochschule für bildende Künste, Vestur-Berlín / West Berlin

1960–61 Vann hjá Ragnari Kjartanssyni í Glit / Worked at Glit with Ragnar Kjartansson

1961 Stofnaði eigið verkstæði í Reykjavík / own workshop

1969 Flutti að Hulduhólum / moved to new workshop

Einkasýningar / Solo exhibitions

1984 Listasafn Reykjavíkur, Kjarvalsstöðum

1983 Ísafjörður, sýning á vegum menningarmálanefndar Ísafjarðar

1981 Listasafn Reykjavíkur að Kjarvalsstöðum

1980 Akogerssalur, Vestmannaeyjum

1975 Borgarnes, sýning á vegum menningarmálanefndar Borgarnes

1975 Listasafn Reykjavíkur, Kjarvalsstöðum.

Að auki fjöldi einkasýninga að Hulduhólum

Samsýningar / Joint exhibitions

1994 Sumarsýning að Hulduhólum

1993 Sumarsýning að Hulduhólum

1992 Sumarsýning að Hulduhólum

1991 Sumarsýning að Hulduhólum

1989 Saga Gallerí, London

1984 Sýning Leirlistarfélagssins í sýningarsal ASÍ

1982–83 Scandinavian Modern Design 1880–1980, farandsýning um Bandaríkin: Cooper-Hewitt Museum, New York, Minnesota Museum of Art, St Paul, og Renwick Gallery, Washington / travelling exhibition in USA

1982 Moderne islandsk kunsthåndværk, „Pejling“, Danmörku / Denmark

1981 Sumar á Kjarvalsstöðum, Listasafn Reykjavíkur, Kjarvalsstöðum

1981 Gallerí Plaisiren, Hássalby Slott, Svíþjóð / Sweden

1980 Listiðn íslenskra kvenna, Listasafn Reykjavíkur, Kjarvalsstöðum

1979 Líf í leir, FÍM-salnum, Reykjavík

1976 Biennale International, Vallauris, Frakklandi / France

1976 Félagið Listiðn, listahátíð, Norræna húsinu, Reykjavík

1975 Listsýning íslenskra kvenna, Norræna húsinu, Reykjavík

1961 Smithsonian Institute, Washington, ásamt Ragnari Kjartanssyni / with Ragnar Kjartansson

Verk í eigu fyrirtækja og opinberra stofnanna / Works in public collections:

ÁTVR í Kringlunni, veggmynd; Búnaðarbanki Íslands; Krabbameinsfélag Íslands; veggmynd, Landsbanki Íslands, Grindavík; veggmynd, Listasafn Borgarnes; Listasafn Háskóla Íslands; Listasafn Ísafjarðarbæjar; Listasafn Kópavogs; Listasafn Mosfellsbæjar; Póstur og sími, Ármúla; veggmynd, Ráðhús Óslóar / Oslo City Hall; Ráðhús Þórshafnar í Færeyjum / Tórshavn Town Hall, Faroe Islands; Verslunarbanki Íslands

Menningarmálanefnd Reykjavíkur / The Cultural Committee of the City of Reykjavík

Guðrún Jónsdóttir, formaður/chairman

Guðrún Ágústsdóttir

Helgi Pétursson

Inga Jóna Þórðardóttir

Jóna Gróa Sigurðardóttir

Tumi Magnússon

Selma Guðmundsdóttir

Forstöðumaður Listasafns Reykjavíkur / Director of the Reykjavík Municipal Art Museum

Gunnar B. Kvaran

Sérstök ljósmyndun fyrir sýningarskrá / Specific photography for exhibition catalogue

Kristján Pétur Guðnason

Þýðing / Translation

Bernard Scudder

Yfirlestur handrita / Proofreading and editing

Bernard Scudder

Mörður Árnason

Umsjón með gerð sýningarskrár / Catalogue production

Anna Margrét Bjarnadóttir

Hönnun sýningarskrár / Catalogue design

Hildigunnur Gunnarsdóttir

Litgreining og filmuvinnsla / Colour separation and montage

Prentmyndastofan hf.

Prentun og bókbænd / Printing and bookbinding

G. Ben. – Edda, prentstofa hf.

© Kjarvalsstaðir

Listasafn Reykjavíkur

The Reykjavík Municipal Art Museum

v / Flókagötu, 105 Reykjavík

